

BELEGERING en ONTSETTING DER STADT

LEYDEN,

Geschiet in den Jaare 1574. Beginnende den 27. May, en Eindigende den 3. October daer aen volgende.

Zeer levendig afgebeeld door

REYNERIUS BONTIUS,

TREUR-BLY-EYNDE-SPEL.

Verciert met schoone Figuren/ en al de Vertoningen/ zo voor/ in/ als na het Spel.

t'Amsterdam, by de Erve HENDRIK van der PUTTE en BASTIAAN BOEKHOUT, Papier en Boek-verkoopers/ op 't Water/ in de Loots-Man.

Aan den goedgunstigen LESER.

SChipio Africanus zeyt: Ik hope met de tyt de sekerheit van de sake. Waer door ik te kennen geef, dat ik van tyd tot tyd meer klaerheit van waerheit in de werken van dese Tragedi heb gevonden, niet uyt eenige Kronyk schryvers of Beusel praetjes maer uyt eigen verhael van seker mynen Vrind, nu out zynde meer als 80 jaren, die dit droeve Treurspel aendachtelyk heeft aangeschoud, en niet min als andere heeft geleden. Iemand soude mogen seggen, ik heb dit al over lange jaren gelesen, namelyk in Guichardin, Emanuël van Meteren, &c. Dat beken ik wel; dese en andere vermaerde Schryvers hebben het wel in 't kort begryp, uyt, andere schriften genomen, geschreven, doch niet voltrokken, en ik bevond datse, niet over een quamen, daarom heb ik myn devoir gedaen, om het selve klaerlyk in 't licht te brengen. Ik heb ook eenige Versen gesien, dewelke ik dienstig vinde tot getuigenisse myner Schriften. Voor eerst op de Burgemeesters Kamer, staende met Gulde Letters op een Bord en luyden aldus.

God heeft LEYDEN ontset
Ende gespyst met Brood,
En dat door water met,
Godt heeft LEYDEN ontset,
En heeft den Spanjaard belet,
Als wy waren in noot,
Godt heeft LEYDEN ontset,
Ende gespyst met Brood.

C. L. van der Pot.

Ten tweeden, heb ik gevonden aen de Vlietbrugge, door de Magistraat aldaer gestelt, om dat de Schepen van den Prince van Oranje [Waer over den Admirael Boyset heerste] door deselve waren gedreven. 't Welk aldus luyd:

Men was in groot verdriet;
Want Eeten was 'er niet,
En 't Volk van honger schreiden :-
Ten laest Godt neder siet,
En zond door dese VLIET,
Brood spys en drank in LEYDEN.

Ten derden, heb ik gelesen 2 Veersen: 't eene op den ingang van 't Raedhuys voor de Vierschaar, op een grote blaeuwe Toesteen, en luyden aldus:

't Ryk van Spanjen hem verblyden,
In 't beleggen, als zy sagen
Met gedult wy dragen 't lyden,
Zo veel leets, so veel dagen,
Na zwarte Hongers noot,
Gebragt had tot 'er doot;
By na ses duysent Menschen;
Als God den Heer verdroot,
Gaf hy ons weder Broot;
So veel wy konnen wenschen.
Soekt en vint 't Jaer, van lyden swaer
Dat niet en was te harden:
De Heere maer, Vryd ons daer naer
De tiende Maend, den derden,

In de tweede, wesende een ingang van den Vleesch Hal.

Indien Gods goedheit so brengt voort
Geluk en spoet, Niet trots 't gemoet,
Maer meer wilt dragen
En send hy [siet] weërom aan boort,
Angstig verdriet,, Weest daarom niet
Te seer verslagen: U heyl sulks hil,
En toe behoort, Dank God, zwygt stil
So was zyn wil, begeer, behagen.

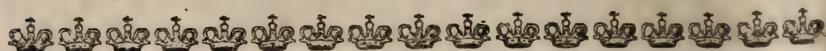
De Veersen wysen wel uit, wat elende de Burgeren van Leyden hebben uitgestaen; ook de getrouwigheit die zy 't Vaderland hebben bewesen, niet alleenlyk dese reys, maer so lang men kan gedenken dat Leyden, of haer Burg hebben gestaen. De Heere geeft dat de Stad Leyden altyt in liefde bloeije.

INHOUD

I N H O U D.

DE Gordynen gaen op met *Andries Allerſz.* oudt Gouverneur van *Leiden*, die alle mogelyke vlyt aenwent om deſelvige voor 't aenkomen der Spaenſche machten, die in aentocht zyn, te verhoeden. Onderwyl doet hy de Poorten ſluyten, en hem komt ter ooren dat *Eduard Cheſter*, Engels Commandeur, niet wel en handelt: hout hem en zyn Volk buyten; die 't onvrede vertrekt. Mits komt 'er een gedeelte van 't Leger aen, en zyn beſig hun dapper te verſchanſſen. Hy dan, met zyn by hebbende volk, valt daer op uit om een aanſlag te doen, maer misiukt; raekt doodelyk gekweſt, laet zyn Volk, en ſterft. *Klaes Keth*, zyn Luitenant met eenige verſtroide, vinden en dragen hem binnen. Hier op nadert de Veldt-overſte, *Fr. Baldeus*, *Carion*, *Alonſo*, *Sichem*, met de reſt van 't leger, maken hun dapper vaſt, roemen op gepleegde Moorderyen, zweeren [ſo de Stad niet gewillig in haar handen komt] ſulks aen haar mede te plegen, Die van binnen, niet als alle onheyl beoogende, verkieſen eenen nieuwen Gouverneur, als den Wel Edelen *Johan van der Does*, Heer van Noortwyk, &c. die ieder courageert en de gelegentheyt voorſtelt. Mits komt *Kees Louwen*, een Boer van Zoetermeer [ter noot] de Stad in vluchten, die de buyten elenden bekent maekt: Dit ontroert *Duyvenvoorde*, die ſich daar over beklaegt; dies komt *van der Werf* en *Raephorſt*, by hem, en overwegen de ſaek; doen een Eed. Daar wert ook een vyandlyke Brief gevonden; men raekt on-eens. *Leyden* deerlyk ſuchtende over den ſtaet der Burgery en komſte van *Carion* en zyn *Trompetter*, die de Stad op eyſcht, dog wert afgeſlagen; dit aengedient, zweert men het te vergelden. Die van binnen doen een uytval, krygen een Schans in, vinden een buyt: dit geeft wel wat moeds, maer den honger neemt toe, ſo dat men genootſaekt is Honden, Katten, Rotten, Muyſen en diergelyke onnuttigheden te eeten. daer komt tyding, maer raekt 't herte niet. Men muytineert, het trooſten help niet. *Leyden* beoogt hoe langer hoe meer de elende, niet alleen honger, maar daar by geſlagen Peſt, Tweedragt en diergelyke plagen. Als 't ſinneloos geloop der Burgeren door de ſtraaten, die *van der Werf*, met een ongemeene trooſt te moet ſtapt, en yder weer doet na huys en wacht keeren. *Carion* weder met zyn *Trompetter* voor de wal, wacht [op 't voorgaande verzoek] beſcheit, dog moet vertrekken. Hierop *Baldeus* en *Alonſo*, verbaeſt uyt. *Carion* tragt met drie à vier Boeren 't waſſende Water te ſtutten, men roept de Overſte van 't Leger by een. Men laſt ieder in zyn quartier, om de Stad te beſtormen Dit komt [door een byſonder beſchikking] ter ooren van een Edele Jonkvrouw, N. N. [ten huwelyk verloogt van den voorſz. *Baldeus*, en namaels met hem wettelyk getrouwt. Leeſt *Strada*] treckt in der yl uyt 's Gravenhage, by hem in 't Leger: brengt te weeg dat hy 't ſtormen ſtaekt, en laſt yeder een in zyn oude Form te trekken, belooſt haer met eeden de Stad geen leet te doen; neemt afſcheit, en doet haar geley tot de Hooren brugge. De *L. Maegde reijen* laten een droef geſang hooren: een Soldaet binnen, ſchiet een van buyten ter neer, hier op *van der Does*, en *van der Werf*, met een gevolg van Burgeren op de Wal beſpeuren een ontſet teken: een Duyve brengt de Brieven, de Stad raekt vol moeds. Dit klinkt *Baldeus* en de zyne wonderlyk in 't oor. Het water ryſt. De Stad wert verlaten: *Boyſot*, met zyn wacht nadert. Een *Wees Jongen* [op iets geſien te hebben] uyt, komt weder in met Haring en Brood, als een teken van des Stads ontſetting, en wert van *van der Does*, *van der Werf*, *Duyvenvoorde*, en *Raephorſt*, blydelyk ontfangen. Men doet poort en ſluyſen open. *Boyſot* raekt binnen *Leyden*; 't

Volk trekt verblyd hier op uyt. *van der Does*, *van der Werf*, *Raephorst*, met een gevolg van *Burgeren* ontfangen *Boysot*, en vereeren, hem een goude Keten. de *L. Maegde-Ryen* zyn hier over verheugt. *Prins Willem de I.* komt op dit gerugt in de Stad, en wert aldaar heerlyk ontfangen, en begiftigt de Burgery met vele Previlegien. Hier zyn de *Reyen* weer in vreugde. De tyd die het alles beoogt, daelt uyt de Lugt, en verhaelt de voorgaande Eeuwen, Waer na dat met dit ons *Treur-Bly-Eynde-spel*, een eynde genomen word.

Namen der Personagien

Leydsche.

Andries Allersz. Oud Gouverneur.
Klaes Keth, zyn Luytenant.
Dirk van Pool. zyn Dienaar.
Eduard Chester, Engels Commandeur.
Richard Pen, zyn Boode,
Johan van der Does, Nieuw Gouverneur.
Duyvenvoor, Stads Captein.
Van der Werf, *Raephorst*. *Broekhoven*, } Burgemeesters.
Kees Louwen, een gevluchte Boer.
Leyden een Maegt.
Drie Leydsche Burgers.
Lydsche Vrybuyters.
Amelia, Edele Juffrouw,
Wees Jongen.
Louys Boyssot, Admirael,
Wilhelmus de I. Prins van Oranje.
Leydsche Soldaat.

Spaansche.

Franciscus Baldeus, Spaensche Velt-Overste.
Carion Lopez Gallio, *Alonso de L. Viaz*, *Sichem de Lara*, *Spaensche Soldaten.* } Spaensche-Bevelhebbers.
Trompetter.
Boeren.

Het Toneel is LEYDEN, en zyne Belegeringe begint den 27 May, en eyndigt den 3 en 4 October, 1574.

BELEGERING en ONTSETTING DER STAD LEYDEN;

TREUR-BLY-EYNDE-SPEL.

I. VERTOONING.

't *Geboeyde Nederland* leyt voor *Duc d' Alba's* voeten,
En bid voor 't leven, maer de *Satan en Granvel'*
Verharden 't wreede Hart. Wie ſal niet lyden moeten,
Die tot zyn Beulen heeft de *Bloet-Raet* en de Hel.

II. VERTOONING.

Zie de *Gewetens-dwang*, de dood der *Martelaeren*,
Een yeder ſchrikt en beeft voor 't *ſchrikkelyke Dier*.
Alonſo is haer Vriend, en leyt hun helſche Scharen,
En wie haer tegenſtaet, die werpt men in het Vier.

III. VERTOONING.

De doodt is niet genoeg in deſe *Tirannijen*;
Geen *Maegt* blyſt ongeſchent, hoe bitter datſe ſchreyt:
d' Onkuyſche *Carion* laet maer het lichaem lijen,
Verkragt geen Zielen, die voor Godt al zyn bereyt,

IV. VERTOONING.

Den *Hemel* opent ſich, de *Eng'len* dalen neder,
Tot trooſt der *Vroomen*, en der *Onderdrukte*, daer
De wreedheyt ſeer bezwaert, helpt Gods genade weder,
't Is Zalig ſterven, die hier ſterſt als *Martelaer*.

EERSTE UYTKOMST.

Den Ouden Gouverneur.

HEt ſchynt dat deſe Stad tot Oorlog is geſticht/
Eerſt ſtreetſe voor de Reus, nu voor Godts ware Ligt,
En Heylige Gemeent: Men heeſt nu twintig weken/
Niet dan een felle krijg en bloedvlag op ſien ſteken/
Door deez' bemuurde Stad: Wat ſchrikkelijk gewelt/
En bloed-dorſt ſag men al geſchieden op het veld!
Door menig bloed'ge ſtorm/ dies is by nacht en dagen/
Den Spanjaert van de wal manhaftig afgeſlagen/
Tot dat in lange leſt ons vroom Naſſouſe Helt,
Bragt hier tot dienſt een Leger in 't veld
Den Spanjaert dit bewuſt verbrand voort al ſijn Hutten/
En trekt van Leyden af/ om deſen Dorſt te ſtutten;
Die nu al aen den kant der Maes gekomen was/
Het welk in yders oog al vry gevaerlijk was.

Wel was sijn Hoogheyds sin / die door besond're vreesen /
Zyn broeder honderd myl doen wenste verre te wesen ;
Hoewel hy wellkom was van herte aengenaam :
Maer wist des Vyands komst / en ook hoe onbequaem :
Het was / met al syn treyn de Maes so te passeeren ;
So haest den vyand om hem uyt 't land te keeren /
So oversag hy voort het nieuw geworven Heyr /
Die hy slag-ords gewys herstelde in 't geweyr.
Maer als dit bloode volk den Spanjaert sagen draven /
Zy schandig haer uyt 't veld en op de vlugt begaven /
En riepen: Geeft eerst geld: maer laes ! ten quam 'er niet /
Het welk die goede Vorst syn herte schier doorstiet ;
En moet / o groote ramp / den vyand weerstand bieden /
Met een so kleyne macht / meest alle Edellieden /
Het welk niet doenlyk was : want siet des vyands macht
Heeft voort het ander volk van desen Graef verkracht.
Dus is hy heel bedroeft / met veel van sijn Soldaten /
Gebleven op het veld / en moest den vyand laten.
Tot roof syn Oorlogs-treyn / en al het krygs geweer ;
Daer lag doen Hollands hoop ter aerden plotsig neer !
Dit heeft den Spanjaert nu een groote moet gegeven /
Die met veel Oorlogs-volk weer rontsom Leyden sweven
En rooven op den boer : 't is niet als rook en brand /
Het geen men blinken siet omtrent de Hulsche kant :
't Gerucht loopt hier ook al dat Eduarts Soldaten :
Zyn schanssen in de hand der Spaensen heeft gelaten ;
Dit is een groot verlies / en 't sal seer schaed'lijk sijn /
Door 't heele Nederland : en 't is de rechte lijn /
Om al de Water vaert en landweg af te sluyten :
Men siet hier op de Burg hoe dat den Vyand buyten /
Met duysende van volk / geharnast en gehelmt /
Omringen dese Stad ; den Quackel scheynt bedwelmt /
Van al de Ysere L'ien ! ons Burgers angst en vreesen /
Is / dat de Hongers-noot het felle zwaert zal wesen :
Wy sijn te snel berent ? Zijn Hoogheyts broeders dood /
En neerlaag van het heyr / is voor de Stadt heel groot.
Dan / doch men moet geen vrees hier binnens muuren maken
Op dat geen vrees het hert der Burgery doet blaken ;
Want yder is vol moet / voorsigtig in de nood /
Beschermers van Gods Leer / volherders tot de dood.
So wy belegert sijn / 't sal aen geen moet ontbreken /
Veel minder aen 't geweer ; of d' Honger moest ons steken :
En schoon die ons al drong / wy sullen eer de Stadt /
Verwoesten tot een puyn / en werpen onse schat /
In 't diepste van de poel : en vallen dan als Leeuwen /
In 't Spaens vervloekt-gewelt tot dat de laetst' het schreeuwen /
Verlaet by waerdent Heyr / eer dat 'er Huys of Wal /
t' Ons hoon / en 's Vyands roem / te nutte komen sal.

Eer laet ik lijf en bloed tot morselen verslenschen/
Eer 't k my bewegen laet van dees verbloekte menschen;
Myn leven staet voor 't Land/ ik vrees ook geen gevaer;
Ik stont wel eer beklemt/ verlaten van mijn schaer/
In drommels Ysere Lie'ns; en voeiden moedig rijden/
Van Paerden/ op mijn Helm en Harnas/ dat door 't strijden
Gebult was en gescheurt? noch hielt ik doe myn lijf/
Ik voor mijn Vaderlant noch trouw en wakent blyf.
Zyn Dienaar. Myn Heer/ daer komt een Boo verbaest de Stad intreden/
En sprack u gaeren eens. Gouverneur. Hoe sidderen mijn leden!
Hier komt de droeve maer/ die 'k lang al had gespelt.
Seg dat hy voor my komt/ en my hier wat vertelt.
Bode. Myn Heer met verlof/ vergunt dat ik mag spreken:
Maer wilt het ongeluk dan over my niet wreken:
Ik kom uyt Chesters last. Gouverneur. 'k Bevry u dese mael.
Van waer is uwe komst? komt doet my voort verhael.
Bode. Van Goudts en Alphe Schans/ dien Eduarts Soldaten/
In 's vyands wreede hand heeft alle twee gelaten.
Gouv. Hoe! voor gewelt? Bode. De een: maer d' ander sonder slag/
Verlaten/ eer het volck de vyand komen sag:
Nu in den morgen-stont doen sag men dapper branden/
Een groot vuur verr' van ons: het scheen de vyand landen/
In 't dorp van Zwammerdam, en trocken op ons aen/
Met sestien troepen volks/ om alles te verslaen/
Wy van haar komst bewust/ die hebben haer verslagen/
Wel driemael van ons af. Als die in Alphen sagen/
Dit schrikkelijk gevecht/ die lieten alles staen/
Verlieten hare Schans/ en vloden daer van daen.
Als dit den Vyand sag/ so liet hy dapper brallen/
Met donderent geschut/ en viel op onzen wallen/
Met sulck een groot gewelt/ dat na een dapp're slag/
Men van des vyands volks ons overwonnen sag.
Gouv. O groote nederlaeg! en is het volk verslagen/
In dese schans? Bode. O neen! 't en sal geen uur aendragen/
Of 't geheele Regiment is daed'lyk voor u Wal:
Gouv. So dient my goeden raet/ vertrekt gy/ en ik sal/
Naer onderbinding dan u wel belonen.
Hoe sal ik voor den Raet dees moedwil best verschonen?
Want nu waer 't Engels volk van doen in desen staet/
Indien dit werk niet is besteeken met verraet:
Maer 't meeste/ waer ook twist hier over is geresen/
Is dat na korten tijd de montkost op sal wesen;
Dan waer men meer bevreest voor 't Volk hier binnens wal/
Als 't aldergroost' geweld dat d' vyand maken sal:
Ik doe de poort niet op/ ik wil haer buyten laten/
En met een loosen schyn een dag of twee bepraten/
En ondertasse eens wat in haer boesem steekt;
Licht komt het voor den dag dat van haer wort gequeekt.

Daer hoor ick al gerucht: Ick voeg my na de muuren/
Op dat ick dese saek ten goeden mag bestuuren.

II. UYTKOMST.

Eduard voor de Poort met zyn Soldaten, vind de poort voor hem geslooten.

MYn Heer/ wat sal dit zijn; dit 's wel een grooten hoon?
Sal ick door mijnen dienst genieten so een loon/
Gy sluyt voor my de Poort/ den Vyand my de wegen:
Wie heeft voor trouwen dienst opt so een loon gekregen?
Hoe hebt gij 't met ons voor? wie blaest u de Ooren vol?
Of maekt u het verlies heel desperaet en dol?
Gouv. Neen/ Eduardus, neen; 't is niet in ons vermogen/
U met het gantsche Volk hier binnen te gedogen;
Dus houd het my ten goe/ also nu hier 't gemeen/
Is tegen al uw volk seer dapper op de been.
Eduard. Is 't onverstandig Grauw dan meester van de wetten?
Gouv. Niet of het heeft sijn reen; men kan haer wil verpletten.
Eduard. So knuykt haer moetwil dan/ indien gy sijt haer Heer/
Gouv. Geen Rechter tegens Recht mag wetten sijn geweer.
Eduard. Het Recht dat krijgt de Stoel/ om haer party te breken/
Maer dit 's uw werk alleen gy soekt op ons te wreken/
Dees droeve nederlaeg: 't ontbrak aen geen geweld;
Hoe wel ik door haer macht verlaten moest het veld:
Dus dunkt het my een droom dat hy uw Poort doet sluyten/
En laet my met het Volk/ gelyk den Vyand/ buyten.
Hoe sal het met ons sijn? waer wilt gy dat wy gaen?
Gouv. Gy suit u Leger hier om dese muuren slaen/
En stelt u tenten op/ men sal u mondkost langen/
Tot gy ten vollen hier bescheyd af sult ontfangen/
Waer dat gy trekken sult. Eduard. Hier onder deese muur/
En wachten alle stond des Vyands stael en vuur?
Dat is de menig niet. Gouv. Hoe: hebt gy vrees voor slagen?
So is 't geen wonder dat gy u liet verjagen/
Uyt een bemuurde Schans. Eduard. Gy groote Lasteraer!
Die macht te wederstaen was voor ons veel te zwaer/
Met so een hand vol volks: Dan dese harde reden/
Die worden op uw onbeweeg'lijk hert getreden.
't Sa Volk/ neemt 't geweer/ trekt op den Vyand aen:
Gouv. 'k Ontsla u van den Eed/ wilt nu uw wegen gaen. *binnen.*

III. UYTKOMST.

De Gouverneur met zyn Luytenant, Leydse Burgers stom:
Gouverneur. MYn trouwe Burgery/ wy syn nu buytens wallen
Gekomen/ om met list op 's vyands magt te vallen:
Niet dat wy met gewelt ons voegen tot een slag/
Maer door een Oorlogs toon/ of schrikkelijk gewag/

Te jagen van de weg daer de pas mee sluyten/
Het is nu in der nacht/ dies willen wy hier buyten
Verdeelen ons in twren? en gy/ mijn Luytenant/
Sult aen de Papenbrugh/ by 't Haegsche waterkant/
Verheffen groot rumoer/ en dapper op hun schieten;
En ik sal op 't gerucht/ van achteren 't Huys te Zwieten/
Gaen stichten grooten brand; en sien met listigheyt
t' Ontsluyten weer de pas/ daer 's Vyands macht hun spreyt.
't Is voor 's Lands vryigheyt/ en ook daer 't volk voor branden/
Door dese wree Tyran/ en Koninglijke Standen:
Dus past geen Hollands bloed meer op den Papen ban;
Wy scheyden met het zwaerd ons van die wree Tyran.
Hier dient niet lang getoeft/ de nacht die sal verloopen/
Dan souden wy dit werk met lyf en bloed bekoopen/
Dus neem ik 't halve volk/ en trek dees wegen in.
Luyt. En ik het ander deel/ en sal dees goede sin:
Met alle vlytigheyt/ so 't doen'lyk is/ volbrengen/
Al sou ik lijf en bloed voor 's vyands macht verplengen.

Den Gouverneur, doodelyk gewond zynde, stervende spreekt.

MYn Aenslag is gemist/ de Ad'ren sijn doorsneen/
Den vyand was seer sterk/ en dapper op de been/
Mijn volk/ is laes! gevlucht/ verstroopt en wech gedreven/
En ik/ elendig mensch/ moet laten hier mijn leven/
Mijn Adem is versmacht: het bloed bestelpt mijn Hert;
Mijn krachten syn vergaen/ en meerderen mijn smert/
O Leyden! Leyden: hoor: uw val is al beschooren;
Uw Stad/ en goed en bloed is al gelyk verlooren!
U baet geen tegenstant/ met hoope tot ontset/
Want gy sijt overmand/ so God het niet belet.
'k Ontval uyt uwen dienst; mijn krachten sijn verdweenen/
O Leyden: 'k roep u aen/ al hoort my niemant weenen:
Ik leg hier voor uw wal: ach: hoort my niemant niet?
So my de Ziel verlaet/ en dit den vyand siet/
Hoe sal hy sijn verheugt/ en mijne Lijf vervoeren/
Helaes: mijn spraeck vergaet/ mijn lijf kan sich niet roeren.
Vaer wel/ O Rijnlands Hooft: hou stant/ ik reys nu voort.

Den Luytenant met de Verstrooyde Burgers vinden den GOUVERNEUR.

Luyt. HIer leyd den Mavors van ons aller macht/ vermoort:
De stijl van Rijnland/ en schrik der wree Spanjaarden/
Dat bleek wel in 't Beleg/ hoe trouw'lijk hy bewaerden/
Dees droef benaude Stad/ ja tot den laetsten dag;
Hoe wel den Vyand daer wel twintig weken lag:

Hy echter niet beswveek; maer viel so buyten wallen/
Op 's vyands felle magt/ dat niemant van haer allen/
De Stad opt naken dorst; maer door de groote moet/
Stapt hy in dit begin de bitt're dood te moet/
1 Burger. Wy stonden heel beklemt/ omringt van Ysere lieden/
Die wy met dapper slaen so moesten weerstant bieden/
Indien men vrye pas wou hebben door 't geweer:
Maer in den eersten storm viel deesen Held ter neer;
Men hielp hem weder op: maer door het dapper schieten
Is 't dat wy hem en noch vier Burgers daer verlieten/
Die dood geslagen sijn! nu vind men hier ons Hooft
O Leyden: U is wel een Kroon van 't Hooft gerooft;
Veel rampen toegewyd/ nu 's vyands macht komt nad'ren/
En daeg'lijks meer en meer/ met duysenden vergad'ren.
Dirk. 't Sa Burgers/ neemt hem op/ en draegt hem in de Stad/
Eer men verraden word op dit onveylig pad. *binnen.*

IV. UYTKOMST.

BALDEUS, CARION, ALONSO, SICHEM.

Bald. EN treed nu verder niet/ wy staan/ nu recht voor Leyden,
Voltrekt een ronde kring/ en laet geen tijt verbeyden:
Voor Haerlen was ik 't moe/ maer so my dit gelukt/
So sijn de Grendels van heel Nederland geruki?
Het koste my veel volks/ door stormen ende slagen/
Dus sal ik voor dees Stad/ geweld noch mannen wagen:
Maer graven my in 't rond met schanssen sonder tal;
Ik weet dat hongersnood de Stad bevechten sal;
Het welk my seer verblyd; en 'k sal mijn Swaerd so wetten/
Dat ik daer mee de grond der Ketters sal verpletten;
So raekt het Nederland weer aen des Konings Kroon/
Weer in sijn Wapenschild/ en Zetel aen sijn Throon.
Ik heb d' hardnekkigheyt van so veel steen gebroken/
Dat Leyden door de schrik haer moetwil is gebroken:
En nu in schyn van liefd'/ sal ik door veynsery
En valsch doorschreven schrift/ doen slaen in Slaverny/
Al wat dat Adem heeft; de Stad moet in mijn handen/
Ik dorst na Burgers bloed/ en haek na Vrouwen schanden/
Het is Soldaets genot/ wanneer men 't Leger plant/
En/ na gewonne vrucht/ met lusten rooft en brand.
Ik groey in 't bloedig spel/ en lach in druk der vrouwen;
Dit al verwinnent Swaerd is noyt in toom te houwen:
So moet dees scherpe roep nu toomen 't Ketters Rot/
Dat met haer wettig Vorst/ so schandig dryft de spot.
Carion. En ik/ door Konings last/ laet ook de Bloedvlag voeren/
En liet den Zuygeling wel aen mijn lance snoeren;

Ja

Ja rukten 't van de Moer / en kneusden 't midden deur /
Door 's moeders droevig oog / en lachte om haer getreur.
'k Heb ook in menig storm / veel der bevruchte wyven /
Tot arbeids nood gelaen / in 't water laten dryven:
Laest binnen Naerden noch / daer ik een zwanger wijf /
In 't aensien van de man / de vrucht snee upt het lijf /
En sleurden 't by een Been / met mijn bebloede handen /
En wierp het in 't vuur / en liet het so verbranden.
En na dees kloeke daad de man terstond vermoord:
Die in syn eygen bloed doen pijnelijk wierd versmoord;
d' Onteerde Maegde wy als doen in 't water worpen.
Die tot haer levens eynde het water moesten slorpen.
Wat brak doen menig kling en Helmen op het hooft /
Die vaek in meenig storm wierd midden door geklooft.
Wat dreef daer niet een bloed / en herssens by der straten /
Die d' Honden fel getand / seer gieriglijken vraten:
En al mijn trouwe volk / die door mijn volle last /
Te vuur / en ook te zwaerd / al hebben aengetast /
Tot dat zy moe en mat / door moorden moesten rusten /
En tot een dankbaerheyt haer eygen wapens kusten /
Als oorsaek van haer vreugd / en voedsel van haer moet /
Als teekens van haer kracht / waer mee sy 't roode bloed
Noch toonden op haer Zwaerd / en roemden op haer daden.

Alonso. Ik heb dees scherpe kling so menigmael doen baden /
In 't Ketters roode bloed / en wierden so vermoord.
Wat riep het slappe Volk tot Zutphen in de Poort.
Ik ben een Catholyk, wilt toch myn lyf verschoonen!
Maar 'k sprak / 't is goet voor u, en ging haer dadelijk loonen /
Met dees gewette kling / en vulde so de poort;
Met dood gebloede lien: veel mannen met de koord /
Heb ik aldaer gedood / dat 'k veel gelade Schuyten /
Met lijken vol gepropt / liet voeren dood na buyten;
En wagenen vervult met hoofden sonder tal /
Wie weet wat LEYDEN dan noch overkomen sal;
Die naer een lang Beleg / door uytgeteerde magen /
Moet vallen in ons hand / en door verchyden lagen;
Den Hertog / en gy Vorst / geeft last tot sulk verraet.

Sichem. De Leydse Burgery hier van niet vry en gaet:
'k Ontsie geen man noch vrouw / wie om gena komt smeken /
Die sal ik met dit Zwaerd vermorselen en breken /
En moorden dapper aen / tot dat mijn wackerheyt /
Vermoeyt van 't zwaeyend Zwaerd / sich tot de ruste leyt.
'k Meen 't Haerlem noch gedenkt / doen sy van my so strangen
De Vrouwen by de borst so pijnlyk sagen hangen;
En mannen by de strot / de voeten bloot gemaekt /
En wierd door brandend' Pek het leven uytgebraekt;
Of met een zwaer gewicht liet haer de toonen trecken /
't Geen dat haer lighaam dan schier Pieken lang deed recken.

De moeder nam ik 't kind seer wreed'lyk uit de hand/
En heb het dood getrapt/ en in het vyer verbrand.
Veel Maegden hoop aen hoop te samen vast gebonden/
Die wierden tot een prooy my van myn volk gesonden:
Het welk het meeste was daer ik mijn geyle lust/
Moetwillig heb gepleegt/ en dan mijn moet geblust/
Met dese mijne kling. Bald. Manhafte strijdb're Helden/
Gy sijt mijn onderstand/ die uwe levens stelden/
Voor mijne onsterflikheyt en hoogbefaemde Naem:
Uw daden die syn my ten vollen aengenaem:
Volvoer u herten wens in dese Oorlogs saken/
Op dat de vreugde galm in Spanjens Hof mag raken.
Het baert ontsterflikheyt en noyt vergeten lof/
Die u omhelsen sal tot in des Konings Hof/
Maer nu is raedsaem hier om veynsery te plegen/
En haer met listig aes als honing te bejegen/
En locken haer also tot in ons loose Net/
En dan so gaet vry weer/ als d' Ezels/ d' oude tret.
Ik sal ten vollen uyt haer goede saken looven;
Ja/ noyt of goed of bloed/ van haer te sullen rooven:
En schryven brief op brief/ met vriendelijk onthael;
En krijgt me dus de Stad/ so loontse met het stael.
Maar eer men noch begint/ so moet men onse werken/
Met Grachten Spiesen diep/ en Dijken hoog versterken;
Voor eerst aen Valkenburg, die onvolmaekte Schans/
Trencheeren aen den Rijn/ so is 'er geene kans
Voor 's Vyands vlugge vloot; dus moet men Pas en Dijken/
Doorgraven om de Stad/ op dat haer snoo practijken/
Ons niet te licht verraen tot onse grooter schand?
Dus lag ons roem en eer bespottelijk in 't sand/
Boshuysen, Leyderdorp, Verdoes, en Soeterwoude,
Poelgeest en Kouderkerk, en 't Huys van Haserwoude.
Bewaert het alles wel/ dat geene Eerb're Waer/
Te water of te land tot LEYDEN binnen vaer.
Allonso. Uw wille sal geschien/ aen ons sal niet ontbreken;
De Boeren staen gereet om alles af te steken/
Tot schutting voor geweld. Bald. Wel vaer dan alle voort/
En klamp de Stad met list en vleyery aen boort.

V. UYTKOMST.

De Nieuw gekoosen GOUVERNEUR Verdoes,
Met de Stads Capiteynen.

Verdoes. MYn trouwe Batavierś/ den Vyand met sijn machten/
Die staen wy alle uur/ voor onse wal te wachten/
En u is wel bekend zijn groote Tyranny/
Zijn wreed' Moordadigheyt/ en valsch Verradery/

Die

Die nimmer sat en is van menschen bloet te gieten/
Al waer 't wy met verdrag hem binnen LEYDEN lieten/
So soude hy Evenwel met moorden en verraen/
En vreesselyke dood ons Burgeren verslaan;
Om dan dit ongeval voorsichtig te vermeyden/
Dat noyt ons Burgery de Spaense moord moed leyden/
So vinden wy geraen/ dat wy met alle man/
Hem keere van de muur/ so lang men weeren kan.
Ik waeg mijn lijf en bloed voor Burgers ende Vrouwen.
Wilt ook uw schu'd'ge plicht voor Holland bondig houwen/
En stryden tegens haer/ weerstaet syn wreede hand:
Al ringt hy u om 't lyf met Zwaarden en met brand/
Weest daar af niet versaegt/ maar keerdse van uw wallen/
Al sou dus wal en muur/ door storm ter Aerden vallen:
Ik hoope dat de Heer met ons ten Stryd sal gaan/
Als hy met Moses Volk en Aâron heeft gedaan:
Al is haar heyr gepropt met duysende van mannen/
Die al tot moorden syn te saemen aengespannen.
Weest evenwel gemoet; want een die binnen woond/
Verwint veel meerder macht als tien die buyten hoond.
Weest noyt beweegelyk door zijn verbloekte schryven:
Want in een schijn van Vriend sou hy het al ontlyven;
Dus acht geen loos gebly/ of valsch gemunt accoort/
De liefde die hy toond is niet als brand en moort.
Capt. O: steunsel onser macht; wy schroomen geen Tijrannen/
Wy steunen op uw moet en trouwe strydb're mannen/
En sterk bemuurde Stad/ die schier onwinbaar lykt.
So maer de Zegen Godts niet van ons wapens wykt.
Wy gaen nu vol van moet na al de Kabeltjne/
Besetten Oostenberg. en 't Huys van St. Catryne,
Bourgonje 't hooge huys van Ursels sterke Slot/
Tot aen het Huys te Berm, besetten met het Kot.
Wy sijn te saem bereyd te wederstaen hun stormen/
Al sou men dese Stadt gelijk een molshoop vormen:
Ja vechten ook so lang op haerder wreed geweld/
Tot dat ons 't bloedig Zwaerd of wrede Honger veld.
En of het noodlot viel dat hier quaam hongers plagen/
So sal men 't ons behoef veel liever Honden knagen/
En/ tot des Vyands spyt/ ons eygen linkerhand/
En houden dese vuyst ten dienste van het land/
Daer mee wy in den nood ons dapper sullen weeren/
So sal sijn grage balk noyt Burgers bloed verteeren.
Verd. Hoe sterk is men Gemant; Capt. Omtrent 6000 man/
Bequaem en strydbaar Volck/ dat wapen voeren kan/
En Jongens sonder tal/ die al de aerde werken/
Dicht by het Schutters Huys/ de Kabelyns versterken:
Een yder is vol moet en dapper in de weer/
En soeken door haar werk te halen Krygs-mans eer.

Een BOER komt Vlugten.

Verdoes. Sa Huysman met u pak / van waer / komt gy so lopen/
Boer. Uyt water / slyk / moeras / daer ik schier had in versopen /
En uyt het Spaens geweldt ? tot aen mijn steel toe nat.
Verdoes. Waer Werd gy hem gewaer ?
Boer. Dicht aen 't Benthuyser Gat,
En 't volck van Soetermeer word alle weg gedreven:
Den vyand woest en brand / en brengt het al om 't leven:
De Schuuren syn verbrand / het Vee verstroyt / gedood /
Zy breken Huys en Hof / 't leyd alles door haer bloot ?
De Vrouwen schenders staen van doode Liens omlommert /
Met Sabels scherp gewet / met g'ronne bloed beslommert;
Verdoes. Waar na neemt hy sijn weg ? Boer. Recht toe na dese Stad ?
Want hy het Noordze Vlaak al ingenomen had /
En met een vleugel volks verwoeste al de Huysen;
Zy maekte haer terstont toen meester van de Sluysen.
Daer wiert het al vermoort / tot 't eerstgeboren kind /
De moeders sagen 't aen / en wierden als ontsint:
De Maegden over al die wierden vastgebonden /
En door het woedend volk van 's Vyands macht geschonden /
Geworpen in haer hut / en jammerlyk verbrand;
So dat 'er veele volks verslagen leyd in 't sand.
Een droevig ding om sien / ja 't rackte myne sinnen:
'k Heb alles laten staen om by u schuijl te vinden /
En so ik in de vlugt quam binnen Soeterwou,
Op hoope ik aldaer veel veyl'ger wesen sou:
Maer 't was 'er al in roer: den Vyand quam marcheeren /
Om sijn gewette Zwaerd met Christen bloed te smeeren /
Maer 't volk haer domme vee na de and're plaetsen dreef;
So dat 'er niet veel volk tot Soeterwoude bleef:
Maer voegde hem te hoop / omtrent de Papenbrugge,
Versien met halve Lands / met vork en vlassers Plugge /
En trokken wederom met grammelijk gemoet /
En sloegen eene trop Soldaten onder voet /
En kregen groote buyt in 't plunderen der Soldaten /
Maer moesten door de nood / 't alles weer verlaten /
De Vyand quam weer aan / en dreef dit volk van kant /
En heeft een Bloedvlag by het Papen Meyr geplant:
Zyn volk by hem geruht / de wat'ren ingenomen /
Tot dat daer meerder volk van hem is by gekomen:
Doen wierd een Schipbrug voort geheel op 't Meyr geleyd /
Alwaer dit woedend' volk haer in het Land verspreyd.
Verdoes. Waer maken sy haer vast ?
Boer. Dat Weet ik niet te seggen /
My dunkt sy Kroonesteyn voor eerste gaen beleggen.
Ik hoorde groot gekryt / en 't roepen was / Loop an,
Sla dood wat adem heeft, en spaerd geen Vrouw noch Man:

En

En weer aen d' ander sy was so een schermutseeren/
Men kost aen geenen eynd hem niet te rugge keeren.
Verdoes. Op Leydse Burgery! op/ op/ en sla de Trom/
En voeg het volk by een/ op dat het spoedig kom/
Met volle Kryggs geweer: 't Geschut voert op de Wallen/
Op dat wy schielijk niet en worden overvallen:
De tijd geen uytstel lijd. Capt. Daer wel/ ik spoey mee voort.
Verdoes. Stelt u slagoirds gewys voor muuren ende Poort
Capt. U wille sal geschien. En so sy ons bespringen/
Sal dese stale kling haer in het herte dringen. Capit. binnen.
Verdoes. En gy passeert uw weg; ik dank u voor 't beschyt
Dat gy hebt my gedaen in dees gelegentheyd.
Boer Wel Heerschap/ ik vertrek: gy moet verwinner blyven/
En 's Vyands felle macht van uwe walle drijven. Boer binnen.
Verdoes. O droef benauwde Stad: ik vrees voor ongeval:
Ik vrees dat hongersnood u onderdrukken sal:
Toch echter houw ik moet: 'k en sal 't niet laten blyken:
Op dat geen quade moet de Burgers doe beswyken:
Op hoope van Ontset; maer so 't niet word belet.
So is het heele Land in 's Vyands hand geset.

VI. UYTKOMST.

DUYVENVOORD, Lidt des Leydsen Raeds.

Duivenv. D' Aanstaende droeve staet die doet my innig sugten/
En weenen/ ach: hoe sal mijn volk dees ramp ontvlugten.
Ik speur veel ongeval/ met recht een tijd die lijd;
Een Burgerlijk geschrey versprey sig wijd en sijt/
Ik sie een groot elend in Leydens Kamer schijnen/
En Burgers in het nat der tranen schier verdwijnen.
O Leyden: Hoe is uw ziel met wee en ramp belaen?
Wie sal u helper sijn en uwen vyand slaen?
Helaes: wie sal het doen? wy kunnen 's vyands machten/
Door zwakheyd niet weerstaan maer moeten door de krachten/
Van 's hongers zwaerd vergaen. O grouwelyke dood:
Sult gy ons knager sijn in Oorlog barssen nood?
O Leyden: siet wie dat u Wallen komt benauwen/
Een dier/ die 't Ingewand en bloed u sal beknauwen.
O Wees en droeve Weeuw: bedrukt tot op het hert/
U eerst verkregen vreugt verandert weer in smert.
Sy sijn nu weer omringt van Albaes wreede honden/
Sy snacken naer ons bloed met Goddeloose vonden/
Geblasen in het oor/ door Satans boose list/
Die na des menschen ziel gestadig haekt en vist.
O wreede tyranny! wat zal men nu hier kiesen/
Het langsaem Hongers-zwaerd/ of goed en bloed verliesen?
En vallen in de hand der Moordenaers fel en wreed/
En setten Stad en Land/ en Vryheyd in het Leed?

O neem

O neen: wy willen eer van honger hier versmachten/
Als 't ongetoomde volk haer ongena verwachten:
Wy hebben noch een hoop/ een hulp/ een toeverlaet/
Daer op men bouwen mach/ en vastelijk op staet/
Die Phar'os stoutig hert/ en al zijn strijdb're knechten/
Op 't Roode Meyr verwon/ toen hy de stroomen slechten/
En Amalek bevocht/ en sloeg hem gantsch ter neer/
Die is ons eenigen troost/ ons Schild en scherp geweer.

Van der Werf, Duyvenvoord, Raephorst, Broekhoven.

Van der Werf. Op dat het Hongers Zwaerd/ 's Lands hoop niet komt doorbreken/
So is noodig dat wy van 't getal der menschen spreken/
En hoe lang dat het Graen/ met scherp en schaers gedeel/
's Lands oorbaer strekken sal/ terwijl het in 't geheel/
In ons bewaring is men laet ook Os en Schapen/
Ja al wat eetbaer is! doen soeken door de knapen/
Tot voorraed in den nood/ en voegen hier by een/
Op dat men al het volk kan spijsen in 't gemeen.
Duyvenv. 't is al gelyk bestelt/ en ook by een gedragen;
Maer 's Burgers droef geschrey had schier mijn moet geslagen/
In 't aensien van 't gesmeek/ om hare eetb're waer/
Te houden/ maer 't moest voort/ en doen het by malkaer
Was op 't Stadhuys gebragt/ so heb ik daer bevonden/
By d' hondert seven last/ tot veertien duysend monden;
Helaes! te weynig Graen/ om een omringde Stad/
Te voe'n in Oorlogs Kamp/ en wachten 't open pad/
Op hoope van ontset: men moet van honger sterven/
Of Leyden tot een puyn van Spanjaerts sien verderven.
Raephorst. So is het nu gestelt/ wy staen in groote vreesen/
Indien wy weerstant doen/ daer geen gena sal wesen:
't Waer (na mijn oordeel) goed te smeeken om gena;
Want so hy Meester wert/ komt bidden al te spa.
Broekh. Spreek niet van goe gena om Leyden op te geven/
Des Spanjaerts Eed is wind; hy sal in 't moordig leven/
Al even dapper gaen. Hoe deed hy Rotterdam;
Daer hy/ door goed versoek/ met 't Leger binnen quam;
En also ras de Markt van hem was ingenomen/
Is haer dees sotte hoop wel jammerlyk bekomen:
Hy dood de Burgery met Zwaerd/ met vuur/ en Touw/
Zijn moordlust groeyde aen/ en spaerde Maegd noch vrouw.
Tot Haerlem desgelijks veel Burgers sy verdronken/
So dat 'er wel ontrent ses hondert zijn versonken:
En ook tot Oudenaer, en Naerden in de Stad/
Dat dese Vader-Beuls doen setten in een Nat/
Van Burgers Traen en Bloed: en Zutphen niet verschoonde;
Zijn woord was al/ Sla dood: gelijk hy daeg'lijks toonden;

Met

Met godloos Moordgeweer; sijn woord is nu Accoord,
Maer sijn vervalste Schrift houd al van Swaerd en Koord,
Al blinkt het Yser schoon/ het laet niet sijn verroesten;
Betrout uw vyand niet/ hy laet geen Moort noch woesten;
Belooft den vyand veel/ hy vischt met scherp fenijn/
Dat schoon voor d'ooge lykt/ maer grouw'lyk is in schyn.
't Is (na myn oordeel) best/ een vast beslupt te maken/
Te keeren van de Stad sijn Moorden/ Stormen/ Blaken:
Hier dient een Eed gedaen/ dat elk in syn quartier/
De Stad getrou sal syn/ tot dat men alles hier/
Het uytterst' heeft verwagt/ en dat geen hoop van machten/
Hier meer te wagten is; so moet men dan verwachten/
't Gena en ongena dat ons den vyand toond;
Wy worden even niet/ 't sy nu of dan verschoont.
Raeph. Dees raed bevalt my wel? laet ook de Burgers zweeren/
Dat zy van muur en wal den vyand sullen keeren:
Volvoeren wy het stuk tot dat de laetste Man/
Verzwakt door hongers zwaert/ hen niet meer weeren kan.
Vyand. W. 't verbond moet sijn volbragt/ kom laet ons hier te samen
(Op hoope van ontset) dit onder ons beramen;
Geen vreesselijker straf heeft Leyden opt verwacht/
Als dat men door het Stael of Hongers zwaert versmacht/
Al is ons Dyk en weg/ en Waterpas benomen/
God kan het haest versien/ en weer Ontset doen komen.
Die ons na 't levens-staet/ loopt licht syn dood te moet/
Terwyl hy 't vinnig zwaerd wil domp'len in ons bloed.
't Fortuyn loopt wonderbaer/ wil hy de Stad verdelgen/
So moet gy eerst ons bloed/ en aller macht verzwelgen.
Die Burger-angst verjaegt/ verwind de meeste strijd/
En midden in 't gevecht de minste schade lijd.
Duyvenv. Tot welstant van ons Land/ en Godes Kerk ter eeren/
So voegt u aen 't Geweer/ op dat wy t'samen zweeren.

E E D T.

Wy zweeren Goed en Bloet/ tot vryheit van het Land/
Door Godes Heylig Woord/ en Staten onderstand/
De Spaense Tyranny van onse Muer te keeren/
Tot dat de laetste Man/ na lange tegenweeren/
Heeft macht'loos afgesloost sijn krachten en gewelt/
Door 't zwaerd of Hongersnood/ ter aerden is gevelt.
So strast JEHOVA ons/ so wy niet naer en komen/
En wil ons na verdienst van onse werken loonen.
Raeph. 't Beslupt dat is nu vast en bondig hier gemaekt.
Een yder draegt nu sorg dat Leyden wert bewaekt.
So God ons nu behoed voor stormen en de loopen/
Voor aenslag of verraed/ staen wy op goede hoopen/
Dat naer een lang Beleg wy krijgen hulp en macht.
Duyvenv. Naer haet gewelt noch list/ als God haer Heyr verkracht.

I. VERTOONING.

De Trouwe LEYDZE RAED gaet hier eenparig zweeren.
Met goed en bloed voor 't Land en Vryheyt en Gods kerk
Den Spaenſen Dwingeland kloekmoedig af te keeren,
Door Godes wil en macht: die maekt de zwakke ſterk.
Men maakt de Stad vol moet by Mannen en de Knechten/
Om als 't de nood vereyſt/ Victory te bevechten/
't Moet aengedreven ſijn/ alwaer 't hier droef geſtelt/
So moet men Evenwel doen wederſtaen 't geweld :
Want ſo het Hooft bezwykt/ en laet de moet vervallen /
Het Lijf verſucht hem ook en ſinckt tot niet met allen.
Soldaet. Mijn Heer / 'k vrees voor verraet: hier heb ik op de wal/
Gevonden deſe Brief. Duyvenvoorde. Wat of dit weſen ſal.
Raeph. Kom/ breekſe ſpoedig op/ en laet den Inhoud leſen.
Broekh. 't Is 's Vyands Zegelmerk / 't ſal uyt het Leger weſen.

DUYVENVOORDE LEEST.

IK BALDEUS, Zoon van den Hertog van Alba, eyſche uyt laſt van zyn Koninglyke Majeſteyt van Spanjen, LEYDEN, met den aenkleven van dien opgenade en ongenade in onſe handen, en dat in 't korte te Reſolveren, zonder meer als drie dagen uytſtel te nemen: en ſo uwe hertnekkigheyt deſe voorſtelling verwerpt, ſal ik na uwe Verovering alle uw Burgers door het ſcherp Mes van Juſtitie laten paſſeeren: want ſo onmogelijk als de Sterren aen den Hemel zyn te bereyken, ſo onmogelyk is de Stad door Menſchen handen te ontſetten. Dus laet uw herdnekkigheit geen oorſaek van uw bederf zyn. *Beraed u by Tyds.*

O vreeſ-

O vreesselijke Brief! waer door een yder schrikt!
Waer door dat Holland schreyt / en schier in 't bloed verstikt:
O omgeringde Stad! met druk sag ik uw tranen/
Toen dese Vaders-Beuls voor uwe wallen quamen;
Die / als het ongedicrt / steeds zwieren over al /
En soeken 't laeuwe Bloed / te trappen uyt uw wal:
Ja / hongeren na 't nat van Burgers bloed'ge tranen /
Om haer bloedgierige hert met lust daer in te banen.
Maer neen / so lang dees Arm aen 't Lichaem is gevest /
En ons maer soberlyk den honger wert gelest /
So sal hy nimmermeer (so God ons spaert het leven)
Ons dwingen met gewelt / om Leyden op te geven:
Wy sullen nooyt verslaen / tot overgaen der Stad.
Voor ons het zweerd en bloed / door-'t zwaert is afgemat.
Broekh. Wat dunkt u Heeren dan / hoe lang het Graen sal streeken;
Wat sober uytgedeelt / sal soet en suer verweeken:
Want tast in uw gemoet / terwijl men schrijven sal:
Aen ons Groot Mogend Vorst, op dat ons ongeval /
Met hulpe van Godts hand / brengt wederom verblijen.
Van der W. Vier Maenden staen nu vast / en meerder mag 't niet leijen /
So stapt men merkelyk de bitt're dood te moet.
Raeph. O Haerlem! door u val smaakt Leyden so een roet;
Dien dag dat uwe Wal en Burgers neder vielen /
Door Spaens verblockte volk / die alles ging vernielen /
Betreuren wy nu noch! had nu d' Oranje Vaân
Tot Spanjaers spijt / ons vreugd / op uwe wal gestaen /
Wat aengenamer hulp waer dan voor ons geboorten!
Ma'r die 't al houden wou / heeft nu het meest verlooren:
Dan noch / so dit besluyt ten besten ons gelukt /
So hoop ik / den Tyran van ons sal zijn gerukt.
Gy Heeren / dit besluyt nu daed'lijk aen de Staten /
De weet moet zijn gedaen / op dat sy niet en laten /
Te naderen de Stad / en soeken met gewelt /
Den ongetoomden Draek te drijven uyt het velt.
Duyvenv. Men prest de Brieven voort / op dat sy ook beginnen /
Men wind een grooten strijd / so men dees tijd mag winnen:
Een yder hoed' syn Muur / en wacht op goe beschept /
En so met hoop van troost / een blijen uitkomst beyt.

VII. UYTKOMST.

Leyden.

WAt lijd mijn ingewand? wat kruypt 'er door mijn leden;
Elk lid dat klopt en beeft / van boven tot beneden /
En 't bloedt bedroeft mijn ziel so dat mijn bange hert /
Naer Adem hackt en treckt in 't midden van de smert.
Maer laes! een binnen strijd van 's abonds tot den morgen /
Houd sich met eygen strijd in 't Lichaem vast verborgen /

Om dat ik (teere Maegt) nu onder Wolven sta/
Ta/ als 't verdwaelde Lam/ verwacht haer ongena.
Waer vlucht ik noch ik 't lest van dese wreede Wolven!
Hoe hebben sy my nu in hare kring bedolven;
Hoe kom ik weer ontset ? wie helpt my uyt den druk/
Wie vechter voor mijn kans/ en stut mijn ongeluk!
Ach! wiert ik maer gelooft/ wat sou 't my vreugde wecken/
Wat sou daer sucht en druk uyt mijne ziel vertrecken;
En dat myn ingewant liet vallen sijn verdriet:
Maer laes! die hoop is zwack/ en eygen troost is niet:
Den nacht is ook mijn dag/ ik moet gestadig waken/
Met woelend' Ingewand/ 't is of 't vergift wil braken/
En spouwen niet als vuur/ op dat de Wolven wreed/
Verschrikken van 't geblaek/ en niemant nader treed.
Maer laes! ons tegenweer dat mag heel weynig baten/
Zy sijn te vast bepaelt/ en willen niet verlaten/
Het geen sy voor een Prooy besetten overal!
Maer soeken 't door haer List te vangen in den val.
Daer hoor ik Oorlogsloon/ dat sal my nader komen/
Het ysselyk geklank komt ruyschen door de Bomen:
Wat of het wesen sal/ het schatert in myn Oor/
Ik beve voor de klank/ doch neyg my tot gehoor.

VIII. U Y T K O M S T.

CARION, met een TROMPETTER
VERDOES *antwoord op de Wal.*

Verd. WAt is 't dat gy begeert? Car. Ik eysch van Konings wegen/
De Stad in mijne hand. Verd. Uw eysch komt niet gelegen/
Wy geven Stad noch Land in 's Moordenaars geweld.
Carion. Daer is gena voor u/ so gy u red'lijk stelt
Verdoes. Gena! gelijk 't Land hier over al verteerde.
Carion. Om datse haer te streng/ met groot verraet verweerde/
Den Hertog heel vergramt/ ontoomde 's Konings macht/
En strafte d'hoonder so/ die hem so weeklijk acht:
En so gy niet en wilt/ het jong geboren Kind/
Dan ook niet leven sal indien men u verwint.
Verdoes. Eer men het op de hoop van u gena sou geven:
So zwaepen wy het zwaert tot 't eynde van ons leven:
Ja sullen vol van nood/ so lang u wederstaen.
Tot dat den laetsten man sijn leven is vergaen.
Dan/ doch wy hebben hoop om uytkomst te verwachten;
Zijn Hoogheit sal men haest hier binnen sien vernachten.
Carion. Wat uytkomst wacht gy doch! het Leger is ter neer
Geslagen en verwoest/ haer macht en kan niet meer/
Versamelen by een/ haer vaendels sijn gewonnen/
En 't meeste volk gevaen. Verdoes. Dat hebt gy Gunt versonnen;
Wat

II. VERTOONING.

Den wreeden CARION, laet een Trompetter hooren,
En eyst, uyt 's Konings Naem, de Stad in zyn gewelt?
De Stee-Voogt niet te min, en leend hier toe geen ooren,
Maer slaet hem plotsling af, dit maekt de SPECK ontstelt.

Wat meent gy/ dat wy hier door leugens sijn vervaert?
Ik weet sijn Hoogheyds macht is niet by een vergaert.
Gy Helhond/ voort van hier/ gaet na uw Moordenaren/
En seg den Opper-Beul met al sijn boose scharen/
Dat hier noch Kruyd en Lood/ voor hem ten besten is/
Vertrekt hier ook van daen/ eer ik myn gramschap slis.
Carion. Ach Burgers dese hoon sult gy u noch beklagen;
Verdoes. Ik seg dat gy vertrekt met u vervloekte lagen/
Of dit past op u komst. Carion. Dat breekt u namaals op;
Dit zwaert dat eyst door wraek/ te kloven door uw kop.
Verdoes. Ik seg dat gy vertrekt: ik raed u nu ten besten;
Want so gy langer toest: so sullen dese Vesten/
Uw Galg en Doodkist sijn. Daerom sie wat gy doet.
Carion. Blijf hard/ en staet uw dood tot uwen hoon te moet. binnen

IX. UYTKOMST.

BALDEUS. CARION.

Bald. Hoe wreek ik dese spijt ten vollen na mijn wenschen?
Hoe sal dit gruw'lyk hoon/ door wraek/ dees Stad verslensen?
Hoe sal ik door mijn zwaert/ met dese vlugge hand;
Den Hoender sneuvelen doen/ en wurgen met den band/

 Op

Op dat hy weet dat gy so vromen Prins ging schelden:
Ik zweer by dit gebied / dat ik het sal vergelden.
O spijt! vervloekt beschept / dat my mijn moedig hart /
So dapperlijk vergramt / en myne Degen tart!
Hoe derft gy / boos bedrog / so smadelyk hier spreken /
Daer ik u heb omringt / en gy niet uyt kond breken /
Of worst'len uyt mijn hand? O grouwelijk bestaen!
Maer dees gewette kling die sal het effen slaen.
Maer 't schijnt sy syn bewust hoe listig wy eens schreven /
Om so de wet en 't Land de steek des Doods te geven:
't Was onder goedheyt schyn / het geen wy riepen soet:
Ons Vorst dorst na de Vrêe, maer niet na Menschen bloed.
Men schreef / siet wat gy doet / spaer vrouwen ende kind'ren:
Uw Vryheyt is gereet; sie niemant sal men hind'ren:
Dan / doch sy syn so hard als de alderhardste steen /
Maer 'k sal na korten tyd wel in haer boesem kneen:
Carion. 'k Sprak / Burgers sie voor u / gy sult het u beklagen /
En scheld de Vorsten niet / maer wilt met hun verdragen /
En ondertast de saek: maar 't antwoord was / gy Fielt /
Vertrekt terstont van hier / eer u mijn hand verniest.
Baldeus. Verset uw ongeval / want na verloop van weken /
Sult gy dit smaed'lyk hoon / ten vollen konnen wreken /
So keer uw wraeklust dan aen dese Lasteraer /
Wanneer d' hardnekkigheyt den Ketters allegaer /
Sal springen voor het hooft; dan sal 't Fortuyn weer zwaeijen /
Door ons onwinb're macht / dan sal hun Rat verdraeyen
En maeyen Lyk op Lyk / tot dat het zwaert verstomt.
En 't lang gedreygde bloed der Stad is uytgepompt.
Geen schelmstuk / 't sy hoe vast gy dit ook moogt versinnen /
Indien het dienstig is om dese Stad te winnen /
Geef ik u volle macht / brouwt aenslag en verraed:
En parst de ziel uyt 't Lyf / die u na 't leven staet /
So sal men tot ons eer / om 't hoogste Lied te singen /
Het ketters hard gemoed met de Inquisitie dwingen.
Want 't is een vreesslyk volk / die altoos met geweld /
Sich selver (waer het kan) in Heerschappye stelt.
Dus stelt nu goede wacht / en laet geen wegen open /
Op dat dees vyands macht geen Schanssen af komt lopen /
So wert haer mont gestut / en druk verteert haer Stad /
Wy sullen haer in 't kort doen beven als een blad.
Carion. Om na 't gewenste heyl in 't korte te geraken /
So laet ons dees weg / een vaste Schansse maken /
Want 'k hebbe hier verspied hoe dat 'er veele Lie'en /
Van warmoes / Kool en Graen / en wort'len haer versien /
Al sluppende by de nacht bekruppen zy de wegen /
En plukken al 't Gewas van 't geen daer is gelegen /
So wert de Stad versien met Nieuw gewasse Fruyt /
't Schynt dat het aen 't gemeen gegeven is tot buyt;

Het welk ons schadelyk is; wy moeten daer op letten/
En stadig in het Land Soldaten neder setten/
Op dat hier niemant meer sich selver so verstout/
Die hem by dag of nacht/ meer op het land onthout.
Wat dunkt u van het stuk? Bald. 't Is van u wel versonnen?
Ik wil dat aen de Schans sal dadelyk sijn begonnen/
So sal men met gewelt/ betoomen haren loop/
En brengen by het groen/ Geschut en Loot te hoop.
Ga/ voert gy hier het volk/ ik sal u hier vertoeven/ Carion binnen.
Het maken van dit werk sal LEYDEN so bedroeven/
Dat sy door grooten angst/ en so een ongeval
Niet weten hoe sy ons van haer nog keeren sal.
Ik sal hoe langs hoe meer haer wallen so benauwen/
Dat sy haer vleesch en Bloed/ door honger sullen knauwen/
Ja/ worden so verzwakt in haren Hongersnood/
Dat sy wel jammerlijk door roepen om een Brood.
Ik schroom geen tegenweer/ van buyten noch van binnen:
Wie sou so grooten werk/ seer sterk van volk/ verwinnen?
Wie had so stouten hert te vallen op ons macht?
Te naken het geschut/ dat door sijn groote kracht
De stouten wijken doen/ hoewel 't met diepe Grachten/
Is dapper opgewekt: wat baet dan storm of krachten/
Te wagen voor de Stad? het welk haer niet en baet/
Als al haer volk verspilt/ dat haer noch zwakker maekt.
Daer komt den Kryggshelt aen/ die met sijn Mavors handen
So dapper heeft gekamt in 't roven van de Landen:
Het schijnt tot 's Konings eer loopt yder in de vlam/
En maekt den Adeldom onsterffelijk van stam.

CARION, met Soldaten

Carion. SA! treed in deese Schans/ en strijd als wreede Dieren/
En dwing uw vyand so/ dat hy in geen manieren/
Kan komen op dit Land/ Loopt dapper op hun an/
Maekt dat niet een van hun/ uw zwaerd onthomen kan.
Weest altijd op u hoed' en dwingtse in haere wallen/
Te blyven/ sie ook toe/ dat sy nu ook niet vallen/
Verrad'lyk in uw Schans? een yder quyt sijn eer/
En maekt met dapp're maet te passen op 't geweer.
Baldeus. Maer tot verschering sult gy dit Gouverneren:
Een Bende so hier Hooft en kan geen aenval keeren.
Carion. Ik vorgunc na uw wil/ laet 't vrylijk op my staen/
Gy moogt na uwe Tent/ gerustig heenen gaen. Baldeus binnen.
Waek op/ ik hoor gelnyd: het is hier slecht geschapen;
Op Mannen/ in 't Geweer: op/ wapen/ wapen!

III. VERTOONING.

De Leydse Burgery valt uyt op 's Vyands Schanssen,
En jaegt, vol dapperheyt, het Spaens gebroet daar uyt.
Die laten, vol van schrik, Musquetten, Houwers, Lanssen
Ja Leeftogt, Kruyt en Loot, die Stormers tot een buyt.

Leydse Burgers vallen uyt, en veroveren de Schans.

Leyd. Burg. Sla dood! sla dood! sla dood! Car. Ach Mannen geef gehaer
Een yder hoen sijn Lijf. Leyd. Bur. U smeken komt te spa.
t' Sa Burgers / weert u nu / en laat de moet niet sacken.
Spanj. O schandelijk gevecht! uyt ons gemaekte Bracken /
So schandelijk verjaegt? Leyd. Burg. Sla dood! wie in de Schans
Hem in de Wapens houd / verkeert is dese kans:
Dees t' saem gerotte guyts / sijn t'haren schand gevloden /
En laten in haar vlugt wel by de vijftig doden;
Nu is het vruchtbaer Land / een roof van alle Man /
Een yder haelt so veel als hy maer dragen kan.

X. UYTKOMST.

BURGEMEESTER van der WERF.

GOd hielp ons wonderbaer! ik moet sijn daden loven /
Dat hy / tot roem van ons / den Spanjaerd heeft verschoven /
Geslagen op de vlucht vermorselt met het Stael /
De rest nog in de vlucht gedreven altemael /
Tot in haer Trenchement en opgegraven Wallen /
Alwaer sy heel verschrikt / ter neder sijn gevallen: Soo

So dat dit Spaens gedrogt niet hebben weer bestaen/
Te naken aen het Land/ of na de Schans te slaen:
Sy vloden als het sand/ dat door de wind moet stuyven/
Dat valt/ en rijst/ en vliegt/ en overhoop moet schuyven/
So ging 't met dit gedrogt. Maar vader/ mocht ik sien/
Dat sy door uwe hand van LEYDEN moesten vlien/
So was ons angst/ en nood/ en kommer afgenomen/
So quam uyt uwe rots 's Lands vryheyt weder stromen:
De welstant rees weer op/ de Stad die baerde vreugt/
De kinders/ slap en flaeuw/ die smackten weder jeugt:
Daer 't voedsel van de Borst nu droevig weg moet droogen:
Door zwaren Hongersnood / so dat men Moeders oogen:
Siet sinken in 't Hooft door tranen die sy laet/
Om dat haer Suygeling in sulk een droefheijt staat
Veel Maegden uitgeteerd die siet men loopen dwalen/
Vermomt hier aan de Vest om een'ge spijs te halen.
Hoe stont ook 't volk in roer/ doen wy van onse Wallen/
Ons Burgers in de Schans der Spanjaers sagen vallen;
Doen hoorde men de vreugt weergalmen in de Stad/
Dat yder schier syn quael door vreugt vergeten had.
Voort bragt men nieuwe vreugt/ die door gewelt van Mannen/
Dicht aen des vyands oog doen waren aengespannen/
En plukte al het Groen dat op de Landen was/
Van wort'len / kool en Fruyt/ het geen daer meerder was.
Wat was daer toen een strydt; men kost geen volk versaden/
Een vrouw/ seer ongeschikt/ stond tot de keel geladen/
Sy viel ter aerden neer en stikten op der daet/
En liet haer leven so elendig op de straet.
Wie of daer komen sal?

DRIE klagende BURGERS.

1. Burger. O Hooft der Leydse Staten!
Hoe lange sult gy ons in dees elende laten?
Hoor na uw Onderdaan en syn te zwaren kruys/
Die/ door den Hongersnood/ syn vrouw nu dood in huys/
Elendig leggen vind/ myn Kind'ren voor de deure/
Die likken uyt de goot met een zwaermoedig treure.
Ach! mocht ik noch met haer/ als den verloren Soon/
Myn leven vo'en met draf: maer laes! 't is ons verboon/
Van Spanjaerts/ die ons nu na ziel en leven putten:
Wie sal ons nu voortaen voor meer onheyl beschutten?
O desperate tyd/ die ziel op ziel vervoert/
En daer het Spaense Juk so listelyk op loert.

2. Burger. Ach trouwe Burgers heul! laet uw versiende oogen/
Op ons elendigheit toch eenmael syn getoogen/
Het alderhardste Hart/ al was 't van stael gesmeet/
Het wiert door ons elend tot dweeheyt sacht gekneed.

Kom met een groote Schaer / besie de droeve zuylen /
Myns huys / daar gy 't gekerm en al te nare huylen /
Aenschouwen sult: myn vrouw / die eerst bevallen was /
Lag in een groot elend; maer na een dag / so ras /
Zy maer begon te staen / so is sy heen gekroopen /
En socht haer voedsel doen in vuyle vullis hoopen /
En liet alleenig t' huis haer teere zuygeling /
Dat door elendigheyt de zeyds des doods ontfing.
Ik kom met haer in huys; sy werd door schrik bevangen /
En bracht de ziel uyt 't Lijf met tranen op de wangen /
En roept / O man ik sterf! sy geeft een snak of twee /
En roerd' haar verder niet / en leyd noch op die stee.
Ik stond door rouw verbaest / en wist niet wat te maken /
Ik kon in langen tijd mijn vrouwe niet genaken.
Dus kom ik nu om hulp / uw reed'lijkheyt is groot:
Ey! Balsemt mijne wond in mijn bedroefde nood.
3. Burg. En ik / na dat ik ook was van de wagt gekomen /
Heb ik aen Pankras Kerk een droef gesicht vernomen /
Mijn kind'ren alle drie die lagen voor de deur /
En lekten 't g'ronne bloed gedreven door de scheur /
Dat Slagers binnens huys van Paerden lieten loopen /
En schepten 't in haer hoed / dat sy door honger soopen.
Helaes! na dit gesicht so vond ik zwaerder kruys:
Mijn alderwaerste vrouw die vond ik dood in huys:
Zy sat op eenen stoel / haer handen stijf geladen /
Met vellen van een Peert: O zwaert van ongenaden /
Wat brogt gy my verdriet / O Man: sie ons elend /
Hebt gy een Christen hert / dat Christen hert erkend /
Erbarm u over ons / aensie ons droeflyk lijen.
Van der Werf. O droeve Burgery! hoe kan ik u verblijen?
Daer vreugd' noch hoop en is / wat wilt gy toch van my?
Wat kan ik hier in doen / dat u tot vreugt gedy?
Is uw elende groot / God hoop ik / sal 't versagten;
Gy moet / naer tegenspoet / een soet verblijden wagten /
God straft nu onse sonde. 3. Burger. Ons druk is laes te groot.
Van der Werf Ons sonden syn voor God noch zwaerder / klaer en bloot /
De straf die is wel zwaer: maer groot is Gods genaden /
Noch grooter is de deugt van syne vroome daden /
Die hy bewesen heeft / wanneer het hem behaegt /
So is des vyands macht wel haestig weg gejaegt.
1. Burger. De tyd valt ons te lang / men siet de nood vermeeren /
En 't lang gevoede Bloed door honger snood verteeren.
Men loopt nu by de weg / en soekt de spys op straet /
Dat lang vertrede is / en over al; wat raed?
De kassen die syn leeg / de Maegschap is vergeten /
De Brouweryen leeg / den Bakker heeft niet t'eeten;
Den Adelyken staet / die 't eer in volheyd had /
Die soekt (door Hongersnood) haer kost aen Hond en Kat!

Den

Den arm gemeene man die vind men by de wegen /
Met kind'ren / dood ter Aerd / door Pest ter neer geslegen;
De Burgers sijn te zwak / om al de doode Lien /
(Gelijk 't behoorlyk is) met Aerde te versien.

IV. VERTOONING.

Siet hier d'Elendigheyt, men eet hier Muys en Ratten,
De moeder knauwt de huyt van een verstorven Paert,
De kind'ren ryten 't vleesch van Honden en van Katten:
Ay! sie dit Schouwspel aen! dit baert het Honger zwaerd'

Van der Werf. Helaes wat sal ik doen? wat sal ik hier best maken?
Hoe sal hier noch een end van dese dreefheyt raken?
Wat middel is hier toe? 2. Burger. Dat gy de Stad op gaf.
Van der W. De Stad! O quaet beschreyt! en spreek my daar niet af/
So leed gy meer elend: in plaets van sonder eten/
Saet gy uw vleesch en Bloed moordadig neer gesmeten:
'k Neem daer een grouwel af/ 'k en sta dat nimmer toe/
Tot quyting van mijn eer, ik Leyden nu behoe/
Door 't rouwe Spaense Juk: 'k sal 't nimmermeer consenteeren;
Maer tot mijn laetste Bloed haer van ons wallen keeren.
Ach Burgers! weest getroost en stelt u toch te vreen?
Erinbarm u over 't volk van Leyden in 't gemeen:
Want valt gy haer te voet/ hun Juk sal u verdelgen/
Hun noyt ontroerde bloed soud' u door 't zwaerd verzwelgen/
Dus sie wel wat gy doet/ de plaeg die valt op uw/
Een plaeg daer d'aerd voor schrikt/ een plaeg waer voor ik gruw/

3. Burger. O Zuyl des Leydzen Staats? gy hoed ons voor de huylen
Die voor ons sijn bereid; maar laes! gy doet ons huylen/
Door droeve Hongersnood: ik acht het zwaerder pyn/
Als in het Spaens geweld haer klaeuwen vast te sijn.
Van der Werf. Daer komt de Bode aen. Wat is 'er goeds geschapen?
Bode. Myn Heer het Princen volk is dapper in de Wapen/
En leggen al gereed met Schepen sonder tal/
Recht op 't Noorwdykse Vlaak. Van der Werf. Hoe staat het overal?
Door 't water van de Maes? Bode. Het water is geloopen.
Wel seven Palmen hoog/ daer is nu goede hopen
Te werden haest ontset/ so sich de wind maer rept;
Ik hoop gy binnens 's werks secours van Vivres hebt. Bode binnen.
1. Burger. O overbzeugde maer/ die Leyden komt begroeten!
En breekt de Spaense kling aen stukken voor de voeten.
Van der Werf. Brengt dese tyding straks met vreugde aen den dag/
Op dat het al het Volk tot vreugt beweeken mag. Burg. binnen.
Hoe is de Stad in roer by Mannen en de vrouwen/
Elk hitst de felle twist: hoe sal ik 't werk nach brouwen
Dat yder sich vernoegt/ Men schelt al steeds op my/
Dat ik de oorsaek hier van dees ellende sy.
Zy volgen quaden raed/ en staan te murmureeren/
En dreygen my en ook/ myn Huys te destrueeren:
'k Hou echter even stand/ en roep: wel Mannen hoe!
En brouw geen binnen Krijg/ hoe benje dus te moe?
Dan troost ik so ik kan/ en stel haer weer in vreden/
En yder is getroost door 't hooren van mijn reden;
Maer sie/ des vyands list die sluyt so naeuw de Stad/
Met schanssen vol van volk/ dat nauwlyks Hond of Kat/
Onsienlijk door sou gaan; veel Brieven sijn geschreven/
Om in des Konings hand de Stad nu op te geven.
Nu schrijft hy met gesmeek/ dan schryft hy dapper straf/
En zweerd ons door sijn zwaerd te maijen in het graf.
De Glippers die van ons sijn in haer Hepr geweken/
Die soeken/ door gevley van 's vyands loose streken/
Het overgaan der Stad/ en Pardonneeren al?
Maer onder Honing schijn/ so is de meeste Gal/
Daer hoor ik weer gerucht: wat tyding sal dit wezen?

REY van VRYBUYTERS.

Wy Rey van Oorlogs lien/ versoeken hier by desen/
Verlof om uyt de Stad te trekken met malkaar:
Daer leyd ons Krijgsgeweer; dees last is ons te zwaer/
En d' Honger is te groot/ men kan geen Wapen voeren:
Dus geeft ons vry geley. Van der Werf Gy komt mijn bloed ontroeren/
In dees bedroefde staet. Hoe wilt gy so verkeerd?
Rey. Wy hebben voor de Stad ons mannelijk geweerd/
Tot nu op deser uur: maer als men sonder eten/
Zijn wacht besetten moet so kund gy ook wel weten/

Dat niet lang duuren kan / de Maeg dient eens gevult:
Want Hongersnood in krijg is 't Hooft van ongedult
Doch / wilt gy na dees tyd ons spijs en drank verleenen /
So sullen wy te saem de wapens weer opnemen /
Ter eeren van het Land. Hoe heeft men 's Vyands macht
Op 't Harlemmer Meyr, Manhaftig t' onderbragt / In 't roven van 's Vyands provi-and - Schepen.
Een groote Proviant door 't vechten afgenomen:
Hoe stonden wy beklemt / in 't midden van de stromen /
Doe men haer stormen stutt' op weer zyds spitse top /
Geharnast in het Stael / daar noyt een Yseren kop
Kon breken onse macht; en met bebloede Leden /
Daer na hier voor de Poort / so dapperlyk gestreden;
Op 's vyands felle macht; dies na een groote slag /
Den vyand van den Roof / men schendig vluchten sag.
Van der Werf. Wat roemt gy op uw dienst? wat pogt gy op uw daden
't Was uw beloofde schult en yder een geraden /
Voor 't Land syn dienst te doen: hoe menig Oorlogs Helt /
Die midden in den slag / is tot 'er dood gevelt;
Ja / die door tegenweer schier dood hier binnen komen /
En sullen openbaer hun daden niet beroemen /
Als gy met snorken doet; 'k stond ook wel eer in 't velt /
En midden in 't gekerf / van 's vyands wreed geweld /
Dat helm en harnas wel van 't Lyf wierd weg geslagen;
Maer noyt ik sulken roem / heb door de Stadt gedragen.
Wat meent gy blaffers dat men u noch smeeken sal /
Om dat / na u vertrek / gy LEYDEN doemt ten val?
Neen / tomeloose Schaer / al is de Stad vol plagen /
Gy sult in uw vertrek 't ongeluk met u dragen:
Want ik hier niemant niet beloof het daeglijks brood /
De Proviand is kleen / 't getal van volk is groot.
Rey. So gunt ons vry geley. Van der W. Hou daer / vertrek te samen /
Belhamels van de Sad / die sich haer niet en schamen /
Te schelden haren Raed: wijkt voort uyt dese Sael /
Eer ik door grimmigheyt / met 't zwaert u achterhael. Rey binnen
En sal ik nimmer rust naer 't lijden oyt genieten;
Hoe lange sal de twist hier noch in volheyt vlieten;
Hoe lang sal 't slang gespook / gestadig sijn op my?
Ondank're Onderdaens / die ik noch steeds bevry:
Van 't heylloos Spaense Juk / en breng mijn lyf en leven
So dikmaels in den nood / om nimmer op te geven.
De Stadt in 's vyands hand: dus wert men nu geloont;
Dus wert men nu geviert / dus wert men nu verschoont;
Dit 's voor mijn trouwe dienst / maer 'k zweer by vuur en aerde /
Dat ik uytroeijen sal / die desen oproer-baerde;
Tot aen het laeste end; en houden so in toom /
Dat niemant oyt Weer reyt / van eenig Papen Droom /
Die met verradery van haer vervloekte schrijven /
En vals gemengde gift / het volk soekt aen te drijven.

O Judas Bondgenoot / spou by uw vals fenijn /
En tragt na 't kuyse bloed: uw hand en sal noyt sijn
Verwoesters van ons volk; maer door Gods magtige handen:]
Sult gy met u gebroed / en (tot uw' grooten schanden)
Noch overwonnen sien! uw Heyr is sonder macht /
Uw heylloose wapentuyg is meestendeel verkracht.
Ha duldeloose pijn! wat spook komt my toch quellen /
En tast na 't Leydse bloed! my dunkt dat my de hellen /
Dees twist berokkent heeft / ja dat 'er eenen steen
Den Hemel daelden af / hy viel op my alleen;
Ach! waer mijn ziel gesloot / so had ik dees elende /
En droef heyt niet gesien! maer waer ik my nu wende /
Ik vinde nimmer troost: hy giyt sich als een man /
Die 't rijsen der Gemeent, in stilten drengen kan.

ELFDE UYTKOMST.

LEYDEN.

O Droefheyt en elend! wat ramp komt my bestrijen /
Nu my het hongers zwaerd en Pest so veel doet lijen:
Mijn ingewand verteerd, mijn herte klopt en slaet /
Dat door den Hongersnood hoe lang hoe meer vergaet.
Helaes! 'k ben buyten hoop nu ik de doode Lijken /
Sie leggen op de straet! geen Pest verschoont de Rijken /
Noch Wijsen hoog van moet; maer sterven over al /
Ontelbaer van myn volk / so dat 'er binnens wal /
Meer sterven van mijn de Pest / als hongers zware plagen /
So veel dat nu het volk de Lijken niet kan dragen /
Of voeren onder d' Aerd; ja blijven op de straet.
Door zwakheyt leggen neer / en sterven op de daet.
Dees plagen sijn wel groot / maer nu komt daer nog boven /
Op d' Aarde de helsche twist / en soekt my te berooven /
Van 't loffelijk Staten dienst / en hitsen de Gemeent /
Gestadig op de loop / al sijnze vast vereent!
Het staetse weder los door een bedrog van schrijven /
So dat men nacht op nacht / moet in de wapens blyven.
O endeloose druk! hoe parst gy nu mijn Kroon;
O Pest! O Hongers zwaerd! wat maekt gy al veel Do'on;
Men siet hier / als de Son heel onder is gevallen /
Veel maegden heel vermomt / die gestadig om de wallen /
Gaen soeken haare kost aen eenig Kat of Muys /
Of vuyl onnuttig spys / en dragen 't in haer huys /
En eeten 't graeg met smaek; ja selfs de zwangere vrouwen;
Het leven met die spijs so maeten onder houwen;
So dat 'er veele sijn van vrouwen / die de vrucht
Verteert is in het lijf / door hongers zwaare sucht:
Ja ook de vrouwen selfs / die met haer teere Schaapen /
Des avonds syn gesond / en 's morgens sijn ontslapen:

De man/ die sijne wacht des nachts heeft uyt gestaen/
Wil door vermoeytheyt hem tot rust begeven gaen:
Hy komt dus in sijn huys/ maer vind een droeflyk lijen/
Hy vind sijn Huysvrouw dood/ en 't kind aen beyde sijen/
Gestorven in den arm/ daer staet de Man verschrikt/
En wenst door droeffenis met haer te sijn verstikt:
Hy wert geheel ontstelt/ als dol en uytgelaten/
Hy roept/ hy tiert/ en schreuwt/ en loopt door steeg en straten/
Als of hy sinn'loos waer; hy klaegt het alle man;
Maer vind geen hulp nog troost dat hem genesen kan.
Wat hoor ik voor geluyd; Ik hoore een naer krijten;
Sie hier dit schouspel aen/ sie dees malkander smijten/
Om eenig Rottig Aes: sie dese Kinders aen/
Die aen een Paerden Huyt hier so te trekken staen/
Sie hier dit kleyne kind hoe sit het daer te knouwen/
An 't hooft van een dood Paert/ maer kon het niet verdouwen;
Of zwelgen door de keel. ô droeve hongersnood!
Hoé menig brengt gy aen een ontydige dood;
Wel eer ging d' Ruyterwacht/ 's nachts binnen wallen draven/
En stut 't vergadert volk/ die sig op' straet begaven/
En dwong hun op de daet/ te seggen/ wat sy daer.
Dus eenig in de nacht besloten met malkaer:
Zy dan met quaet gelaet en wederspannig spreken/
En willen haer gel'en/ niet door de Ruyters breken/
Maer willen 't vals pardon/ aennemen met geweld/
Dat ons BALDEUS hier so vals heeft voorgestelt.
De Ruyters furiens die tegen strak aen 't rijen/
Besetten over al het volk aen allen sijen/
En hieldens' alle staen/ en sprak: wel Mannen hoe/
Gy soekt uw ongeval/ gy soekt uw eygen Roe/
Te halen op uw lyf. Ach stelt u toch te vreden/
Laet uw vergaren staen/ en wilt na huys toe treden/
Het muyterende volk door haer geen kans en sag/
Die schaemden haare daed/ en sonder yets gewag
Te maken op de straet/ is elk na huys gevloden?
Helaes! het Paerde vlees wierd ons so wel van noden
Dat wy de Ruyters heel nu hebben afgeschaft/
En van het Paarde-vlees/ ons buyk gemaekt tot graft.
O Kommerlijke tijd! wat hoor ik weer voor plagen!
Wat hoor ik voor gesucht? en laes! dat 's alle dagen
Wat hert is so verstaelt/ dat hier niet voor sou beven?
De Pest en Hongersnood/ die overrompelt 't leven/
Die dees elend besiet; ô druk! ô droeve druk!
Mocht gy tog in uw end/ my strekken voor geluk!
Mocht gy na dees elend myn ingewand verblyen;
Had ik versekering/ ik sou aen alle sijen/
Mijn droefheyt toomen nu/ en wekken dapper moet:
Maer 'k vrees dat hoop en troost/ veranderen sal in roet;

Want

V. VERTOONING.

Sie eens 't verſwakte Volk, zy kunnen naeuw begraven,
De dooden van de Straet, de Baer valt op haer lyf.
Door Honger krygt de Peſt, alhier een open haven,
En ſtapelt Lyk, op Lyk, ſpaert Kind'ren, Man noch wyf.
Want ſiet de † Glippers vals / die 't vaderland verſaken /
Met ſchandig vals bedrog ſo grooten oproer maken /
En ook noch op der daed met haren wreeden doen /
Het ſchijnt dat nu de Wolf / de Schapen wil behoen.
Geen mond en is ſo ſcherp / als eene mond vol liſten /
Geen mond meer ſmerte doet / als 't ſmeken der Papiſten.
Maer d'eerb're Magiſtraet / haer voor de vreede wacht:
Dees vree / dees valſche vree / die wert hier niet geacht.
Men neem een ſpiegel aen / Haerlem, Zutphen, Naerden.
Hoe dat een bloed'ge vree / dees vroome Liens bezwaerden.
Dus ſchreven wy terſtond: Het Fluytje gaet zeer zoet:
Wanneer de Vogelaer het Vinkje komen doet.
Men acht geen valſche tong / wanneer hy komt te vleijen /
Of eene Crocodil / wanneer hy ſtaet te ſchreijen:
Want beyde is 't bedrog: de Crocodil of tong /
Die noit uyt droeffenis / maer uyt een loosheyt ſong. binnen.

† Overlopers van oude tyden Glippers genaamt.

TWAALFDE UYTKOMST.

REY van BURGERS.

DE Stad is heel in roer: het volk met groote hoopen /
Begint nu op de ſtraet als raſende te loopen /

Met

Met sonderling krakeel; d' een vegt / en d' ander schreid /
En hebben sig / te hoop regt voor 't Stadhuys verspreid:
d' Een wil de Magistraet in 't lauwe bloed verdomp'len:
En de ander de Haagse Poort met aenslag overrompelen:
Men hoort een wee geschrey van onderling gevegt /
't Verraed komt voor den dag / en werd tot niet geslegt:
Ook moet men op de wagt / en op de vesten gaen /
Hoewel daar veele syn die nauwelyks konnen staen.
O Burgelyke Stadt! daer Rijnland op sal roemen /
Hoewel de Spaensche magt u al gevallen noemen /
Het welk u moed verkleent / dat u op 't hert nu stuyt /
Om dat u goed en bloed den Spanjaerd tot een buyt
Helaes! gegeven is; maer sijn verwoede sinnen
Zijn wonderbaer voor God / en syne magt te winnen:
A! is hy nooit versaed met sijn vervloekte balg /
Waer d' aerde voor verschrikt / en doemt hem aen de galg /
Te sneuvelen door een Beul / op dat sijn medebraten
Door afschrik van het feit hun Tyranny verlaten.
Men klimt soo lang om hoog tot dat men valt in pijn:
Want syn vervloekte wil der sonden trappen sijn.
Dog laas! wat baet het ons dat wy den Hooner schelden.
't Is beter dat wy t' saem d' ellend en droefheyd melden /
Dien 't Burgermeesterschap bediend / dien Van der Werf.
Op dat hy middel soek te stutten het verderf.
Van onse Burgery: Daar komt den trouwen Herder.
Hou stand / o waerde Heer! en treed dog nu niet verder;
Siet met meedogenheid ons Riep van Burger-lien /
Wilt ons in dees elend dog eens u bystand bien /
Erbarm u over ons: Ag sie dees mag're leden /
Die steeds om lavenis u hebben aengebeden /
Maer wierden nooit vertroost. Wy bidden andermael /
Dat gy ons droef elend met beter gunst onthael

Van der Werf. Wat hulp sal ik u doen / die selve moet gaen dwaelen
Om een'ge lavenis tot mijn behoef te halen;
Hoor Burgers / eens voor 't lest: Ik weet geen ander raed /
Dan dat gy met 't geweer my dadelyk verslaet /
En kapt mijn romp van een / en deeld malkaer de stukken
Soo wyd het streksken kan komt wilt mijn ziel ontrukken /
Ik ben ter dood bereyd mijn lyf sy u een roof /
Op dat ik daer u nood / en honger mee verdoof.
Ik agt het minder pijn dat ik voor u moet sterven /
Als ik in 't leven synd' / de Stad te sien bederven.
Kom / Burgers tast nu toe / voldoe uw 's Heeren eisch /
Voldoet de laatste plicht in 't snyden van mijn vleesch.

Rey. Nu / nogte nimmermeer / o trouwe Held der Helden!
Die u lichaem en bloed soo menigmalen stelden
Voor ons in doods gevaer! wy staen het nimmer toe:
Uw moedig Lyf en Bloed sterf Leyden tot een toe.

Wy socken niemands bloed / maer om ons lyf te houwen /
Gelyk Baldeus schryft. Van der Werf. Gy moogt hem niet vertrouwen/
Syn lagen die syn vals/ syn wegen syn gestrikt/
Gelyk een vogelaer die op de vogelen mikt ;
Of als een Honing-aas / dat in de water stroomen
De visch/ door gragigheid/ heeft in de bek genomen/
En het bedrog niet weet/ maer schiet so na de grond ;
Dog werd op versche daed fenynigLyk gewond.
Een wond/ een droeve wond/ die niet is om genesen/
En moet/ door gragigheid/ een anders proise wesen.
Aldus is 's vyands aas: want soo ge eenmaal byt/
Syt gy door loos bedrog van 't aas u leven quyt.
Rey. En is dan hier geen troost? V. Werf. U troost is in Gods handen.
Rey. Hoop heeft ons lang vertroost/ maer komt ons nimmer landen
V. Werf. Wanneer dus troost hier land / sal 't luk hier endloos syn.
Rey. Die komst duurt ons te lang / en boed ons doodse pyn
Van der Werf. Hier geld geen morren meer ; ik kan u wond niet heelen /
Sie daer / daer is mijn zwaerd / wilt gy myn lichaem deelen?
Soo help my uyt de pyn. Rey. God sloeg ons al tot niet/
Indien men 't moedig lyf soo jammerlijk doorstiet. Rey binnen.
Van der Werf. O Endeloose druk! o schamper listig schryven!
Wat lagen sult gy noch voor onse wallen dryven?
Hoe duykt de Slang in 't gras die 't gift nu op ons draegt /
Terwyl 't verhongert volk door Pest werd opgeknaegt?
Den Burger roept/ maak vree: maer ik heb den eed gezworen
Voor 't lieve vaderland; dies wil ik nimmer hooren/
Naer Spaense logentael. O God! kom dond'ren neer/
En sla de qua met drees: uw hand is ons geweer/
Gy syt dien sterken God die Pharoos magten smoorde/
Zenacherib versloeg/ en 't boose volk versloorde:
Kom/ help de Leydsche Staat sy bidden om genaed/
Besie haer droeve elend / en hongerigen staet.

XIII. UYTKOMST.

KEES LOUWEN, *dragende een Korf met Duyven.*

HOewel de Spanjaerds nu dees' wal so sterk besluyten /
Dat niemant in de Stad/ en ook so weynig buyten/
Door 't Leger komen kan ; noch heb ik hert en moed /
Om dese Duyven selfs ten koste van mijn bloed/
In 's Princen leger by Louys Boysot te brengen:
Van waer sy/ (by aldien 't den Hemel wil gehengen)
Als Booden sullen syn? door dien sy syn gewent
Van 't slag te vliegen/ om heel over 's vyands Tent
Hun aas door hun jongen/ te gaen halen
Dees kan men/ als men wil/ hen weer op 't slag doen dalen/
Met Briefjes aen 'er Poot/ waer in dees droeve wal/
Kan leezen/ hoe men haer (met God) ontsetten sal.

'k Hoop

'k Hoop dat wy deze saek ten besten sal gelukken/
En dat het Spaens gewelt/ noyt LEYDEN sal verdrukken.
Ik waeg mijn leven dan/ en doe mijn plicht getrouw/
Ten dienst van 't Land/ en ook ter eeren van Nassouw.

De Trompetter van BALDEUS *verwacht die van Lyden.*

DIt toeven duurt te lang; sy achten Bood nog Brieven;
Of vriendelijke gunst. Sal 't haer dan niet gelieven/
Te komen op de wal/ so trek ik weder heen:
Ik blaes noch eens voor 't lest/ op dat mijns Heeren reen/
Haer brengen tot beweeg. Daer komt een rey van mannen.

STADS CAPITEYNEN.

O Blaffert/ schoon voor 't oog/ wat leggen uw Tyrannen/
Al listen in het werk? wat wilt gy wederom/
Dat gy dus stadig blaest? Tromp. De oorsaek dat ik kom/
Is op mijns Heeren brief bescheid van u te krygen/
Dus/ isser iets bestemt en wilt voor my niet zwygen.
Kapiteyn. Wat is het voor een volk/ die staeg haer snoode drift/
Ons offeren met de mond/ of met haer valsche schrift!
Tromp. 't zijn Burgers/ die wel eer sijn uyt de Stad geweken.
Kapit. Soo soeken sy met list haer over ons te wreken?
Tromp. Noyt is 't by haer gedagt; maer soeken d' Oorlogs-ramp/
Te slegten van u wal. Capit. Hoe Naarden dat bequam
Is ons nog wel bekent: dees Glippers die versaken/
Haer lieve vaderland/ en 't geen sy voor ons maken/
Schuylt/ onder schijn van vriend/ de grootste schelmery.
Dus/ daer gy nu om komt/ en vind gy niet by my;
Want aen dit trouwloos volk en is niet veel gelegen.
Tromp. Sie Burgers/ wat gy doet/ gy hebt van 's Konings wegen
Indien gy 't overgeeft/ verkregen goed pardon;
Dus luystert na mijn woord/ eer dat de gulde zon
Eens driemael onder gaet/ men sal u niet bezwaren
Met sterk Garnisoen; maer slegts de Stad bewaren
Met een/ twee vanen volks. Capt. Vertrek hier voort van daen/
Wy sijn dit niet gesint. Tromp. Ag wilt u dog beraen!
Capit. Wy nemen kort beraed/ het loop ons mee of tegen:
Tromp. My jammert 's Heeren gunst/ die 't wel sal overwegen/
Wanneer hy hooren sal u groot hardnekkigheid.
Capit. Dit marren duurt te lang? gy sult in eeuwigheid
Niet krygen d' overhand: dus gaet gy uwe wegen:
Uw Borst is niet gewent als moordery te plegen.

VEERTIENDE UYTKOMST.

BALDEUS.

DE sk[illegible] verbaest mijn hert? wie is 't die my bestryd?
W[illegible] gy die my jaegt, of die mijn eer benyd?

'k Siel niet als gulle stromen / die raad my te verlaten /
De Stad. O neen! al sou ik mijn eygen leven laten /
Zoo blyf ik nog bepaelt / ja tot den laesten man /
Door d' hooge watervloed / in 't veld niet gronden kan.
Den vyand leyd gereed; maer soo 't geen storm wil waeijen /
Zoo sal haer grooten hoop in grooten angst verdraeijen:
Maer soo den wind sig rept zuydwestelyk naer de stad /
Zoo moet ik op de vlugt en soeken 't hazepad.
Dog eer 't soo verre komt soo hoop ik haar te winnen /
En ik sal d'aenstaende nagt soo grooten storm beginnen /
Dat Neerland dreunen sal van 't donderend geweld.
En Leyden tot een roof sy in myn hand gesteld.

CARION, met een deel boeren.

MYn Heer / waek op / 't is tyd / het water komt hem spoeijen /
Gelyk een wilde zee / soo dat men nu moet roeijen
Met schuyten op de weg? alsoo het platte land /
Leyd als een gulle stroom met water overmand:
Den vyand op 't Noord A. die komt met al syn schepen /
Seer wonderbaer op 't land / regt aen / na Leyden slepen.
Baldeus. Beschut het over al met dyken dik en breed /
Den vyand kom maer aen / 't Banket leyd al gereed.
Carion. 'k Trok na de landscheyd toe / en meende d' aerde werken
Tot stutting voor de vloet / met somen te versterken;
Dan het is ons mislukt / den Dyk leyd onder voet /
Het water ruist in 't land / en geeft my quade moed.
Baldeus. Wy moeten 't evenwel met magt sien te bedyken /
Want of wy door den nood van 't water moesten wyken /
Soo dient ons drooge weg van d'eene schans in d' aer.
Carion. Ik heb tot sulk een werk dees Boeren by malkaer
Gevoert van 't platte land / die sullen voort gaen voeren
De Rysen op het land. Baldeus. Komt hier gy kale Boeren /
Ik wil gy in der yl ons voert hier Rys en zoom /
Met schuyten vol gelaen: en is daar ymand loom /
Dien is de knuppel troef / dan soo ge vree wilt houwen /
Soo sult ge op der daed dees werken voort herbouwen
Boeren. Mijn Heer / voor soo een werk moet loon sijn toegepast.
Carion. Een zwaerd door uwe nek / al om u hals een bast:
Vertrek / en snoer u mond / of ik sal 't aen uw vergelden
Boeren. De vloed is uwe straf / en sal u dwaesheit melden.
Carion. En terg niet mijn gedult / doe dat ik u gebie /
Op dat uw' wrevelheid geen straffe en geschie. Boeren binnen.
Hoe kregel is de Boer / om dat sy hunne landen /
Naer 't plunderen van mijn volk / nog egter sagen branden:
Men dwong hun met geweld te brengen aen den dag /
Geld / goed / en al hun vee / 't sy op wat plaets het lag.
Baldeus. 't En schaed de Boeren niet; want die sich wil verschoonen
Die doet sijn selven leed. Carion. De vriendschap die ik haer toone

Sijn

Zijn slagen sonder tal/ geen Boer en word verschoont.
Hoe gy hem meer ontsiet/ hoe 't slimmer wort beloont.
Baldeus. Maer weer tot onse saek. Wat heeft de Boo gekregen/
Voor antwoord in de stad? Carion. Se sijn daer niet genegen
Te hooren na u woord/ sy sijn te bitterlijk/
En schroomen stael nog vuur: maar sijn gesaementlijk
Geresolveert/ de stat tot 't uyterste te houwen;
Ja sijn soo hart als steen: en schynen te grouwen
Wanneer men melt u Naem; haer oozen sijn gestopt;
Het vleyen is daer voor een doof mans deur geklopt.
Baldeus. Hoogmoedig ketter volk! verwagt nu de eerste proeve
Van dees aenstaende storm; hoe sult gy u bedroeve
Wanneer ik verwen sal/ mijn handen met u bloed;
O opstinate schuym! veel bitterder als roet.
Gy doet u selven leet dat gy u zwaert gaat wetten/
Om op uwes Konings magt tot tegenweer te setten;
Daer armoe dringt tot vree/ ja hebt nog graen nog meel;
En u mijn scherpe mes by naer leit op de keel.
Vaar vry in 't hoonen voort/ u gal is uytgespogen:
U val is voor de hant/ en uwe dood voor oogen.
Carion. Men sal na dit gehoon wraek nemen t' syner tyd
Want soo het water sakt/ soo syn sy 't alles quyt.
Kom gaen wy eens het werk besien aen alle enden/
Op dat men mag de bloed besyden van ons wenden
Baldeus. Ik wagt na 't water niet/ ik heb wat anders voor/
Daar is een ander werk besloten/ in mijn koor:
Mijn sin is van de nagt de stad te gaen bestormen/
Al sou ik mijn meeste magt in lyken sien hervormen:
Allonso Voer het volk alomme op de been/
Om met een felle moet naer Leyden toe te treen.
Maer eer is 't noodig dat wy te saemen overwegen/
En laten een verspien hoe dat het is gelegen/
Met muuren ende gragt/ en peilen eens de gront/
Op dat in 't moedig volk geen lyfs gevaer ontstont.
Carion. Mijn hert tuigt van gelyk; ik verlang na 't bloedig vegten/
Om een gewenste wraak met dit geweer te slegten.
Wanneer sal dit geschien? Baldeus. Nu voort d' aenstaende nagt/
Carion. Ik wed sy uwe komst so ras niet sijn verwagt.
Baldeus. 't Waer mogelijk: maer of sy 't egter alle wisten/
Dit voorgenomen werk sy met hun magt niet sisten;
En soo ons dit gelukt wort Leyden uytgerooft/
En die in de wapen blyft sal sijn ter neer gekloost.
De tijd die is genaekt/ den donker is gevallen:
O Leyden! gy sijt ons. Wat baat u hooge wallen/
En Torens hemel hoog? Het sterkste Babelyn
Sal/ eer het morgen is/ tot eene mol-hoop sijn.

ALONZO komt uyt.

MYn Heer wy zijn bereyd / en staen om voor te trekken
Op d' aenslag heel gereed: den dag sal 't ligt ontdekken /
Indien men langer toeft. Baldeus. Wel aen / wy sullen voort
Gaen trekken in 't gesigt der Marenburger poort,
En gy na d' Haegse Poort, Alonso na de Syle,
En in ons ronde kring sal Sichem onderwijle
Zig stellen op de wagt / soo word het wel bewaekt /
Op dat den vyand ook geen aenslag op ons maekt:
En als de klok heeft Twee / sult gy niet langer dreigen /
Maer vallen kloekelijk aen / en sien de stad te krygen:
Dus kampt voor 's konings lof en voor u eigen eer.
Alonso. Eer morgen is de Stad gewonnen door 't geweer.

AMELIA, in den Rouw.

VI. VERTOONING.

De Spaanse Generaal, tot stormen nu gehegen,
Om LEYDEN, op een nacht te zetten in 't Bloed-bad,
Laet hem nochtans door zyn beminde gantsch bewegen,
Tot spyt zyns Officiers, en tot behoud der Stad.

Baldeus. WEl aen / kom gaen wy voort Houd doch: ey! sta wat stille?
Wat of dees Eed'le vrouw aen ons sal seggen wille?
Zy is in Rouw-gewaad / 'k moet vragen wat 'er is /
En of 'er eenig vriend van haer gestorven is?

Het lykt Amelia; helaas wat sal dit wesen?
Mijn ingewand verschrikt/ en staat in duysend vreesen!
Wees welkom/ schoon Godin/ en seer bedroefde vrouw:
Wat onheyl jaagt u nu/ of waerom draegt gy rouw?
Van waer komt gy soo ras met natte oogen treden/
In 't naarste van de nagt? ag! sie dees suyv're leden/
Omringt van brakke tranen; de rouw benouwt haer 't hert/
Haar spraak-lit schynt verstomt. Ag Lief: ontdekt u smert
En swyg geen ding voor my; ik sal het voor uw wreken/
Of is 'er door mijn volk nu eenig werk bestehen?
Ik sal het doen te niet/ verwittigt maer het stuk.
Amelia. Ag lief! mogt dat dog zijn/ soo sou mijn sware druk
Versinken van mijn hert. Bald. Zeg maer/ wat sijn 't door saken?
Ik sweer/ is 't niet geschied/ ik zal het onheil staken?
Amelia. 't Was van dees avond laat/ als ik te rust sou gaen/
En zag eens 't venster uyt/ daer ik twee liens zag staen/
Daer d'eene tyding bragt hoe datter veel zoldaten
Gereed tot stormen stond; doen heb ik al verlaten
Wat in mijn huysing was/ en trok dit Rouwkleed aen/
En ben in 't naerst' der nagt dus na u toegegaen:
Dus bid ik dat gy dog de Stad nu wilt verschoonen/
Om dat 'er veele van mijn trouwe Maegschap woonen/
Waerom ik rouwe draeg. Wees trouw/ en houd' u Eed.
Baldeus. Wel aen/ ik heb 't belooft/ ik zal ook doen de weet
Door 't heele Regiment/ op dat zy weder trekken
Na d'oude legerplaets. Alonso. Het zal u val verwekken
Zoo gy dit woeden staekt? gedenkt een vrouwen oog
Zoo menig braven Vorst met valsch gesmeek bewoog.
Baldeus. Dit vonnis is geveld/ hier baat geen tegenstreven/
Of 'k zal met dit geweer u verder antwoort geven.
Carion. Mijn Heer om 's vrouwe gift verdrukt gy 's Konings eer/
En schend u goeden naam/ en stomt u scherp geweer!
O hart verstaelde hert/ die in het stale wapen
Is opgevoed/ gegroeyt/ en in 't gevegt geschapen/
En laet u nu zoo vals vervoeren van een Vrou?
Siet toe: ik wed gy krygt noch al te laet berou.
Baldeus. Hier baat geen wederspalt/ gy zult den aenslag breken/
Of 'k zal met dit geweer u dadelyk doorsteken:
Ik wil al wat ik zeg/ en moet ook zijn volbragt.
Alonso. Wy staen in u gebied. Bald. wel/ dat gy dan niet wagt/
Maer trek zoo daadelyk heen/ en doet hun weder keeren
In hare oude form. Ziet dat is mijn begeeren. Carion, Alonso binnen.
Vertrek tot nader last/ ik laet het daer op staen.

BALDEUS. AMELIA.

Baldeus. Mevrouw/ op 't heus verzoek van u/ is dit gedaen.
Daar zal geen leet geschien/ stelt vry u hart te vrede.
'k Sie s' is ter dood bedroeft om mijn gezwooren Eed.

Ay/

Ay! droog de tranen af/ gy weet wat 'k u leſt ſey/
En ſchreef door Brief op Brief. Ik doe u voort geley/
Tot aen den Horenbrug, ſo ſyt gy buyten hinder;
En ik blyf onderwijl uw trouwe harts beſinder.
Al wat ik hier beſluyt/ en ſeg/ dat hou ſijn ſtand/
Mevrouw, ik zweer het u/ vertrouwt u op mijn hand.

REY van Leydſche Maegden.

HOe brieſcht den Spanjaert op de wal,
En nadert met een wreed geſchal,
En toont zyn wreede handen;
En dorſt na aller Maagden goed,
Na kuysheyt, en na Weeuwen bloed,
En haakt na Vrouwen ſchanden
Hy weet dat hier den Hongerſnood,
Brengt veele tot een droeve dood.
En parſt de Burgers krachten,
En zweert indien hy haer verwind.
Dat hy de Vader Moeder 't Kind,
Door 't Zwaert zal doen verſmachten.
Och Maegden! laet ons hier te ſaem,
In God, ons Zaligmakers naem,
Dees Lofzang t'ſamen zingen:
Op hoop het God verhooren zal,
En hoeden ons voor zo een val,
Als onſe ſtem zal brengen.

Sy Singen deſe navolgende Lofſang.
Op de wyſe *ACH! AMARILLIS.*

O God! hier boven,, Laat niet beerooven
De Kuysheit aller hert bedroefde Maegden
Zend liever Peſt en vuur, die ons verknaagden;
Of laet het wrede Staal,, Ons doden alteinaal,
Eer dat d' Onkuyſche quael Hier binnen daegden
2. Ziet hier beneden, Dees menſchen leden,
Door de Hongerſnood gekeelt ter neergeſlagen
Geen Lyk kan meer tot Aerde zyn gedragen
Och! laet dees wree Tyran,, Niet meerder Vrouw of Man
Moordigheyt doen an, Met doodelyk plagen
3. 'k Weet deze Wonden,, Zyn om ons ſonden
Geſtiert door uw Goddelyke handen,
Maar naar de ſtaf breekt gy de Roe te ſchanden
En hebt ons beproeft,, Laet ons niet lang bedroeft,
Maer wilt dit wreed Geboeft ſlaen uyt den Landen
4. Wilt u ontfarmen,, Over dees Armen
Verſlagen uytgeteerde weeſen
Ag! laet u Balſem haar geheel geneſen, fing
En laet den Suygeling „ Die 't leven eerſt ont-
Ontbreeken geenig ding, maer in U vre'en,
5. Dees ſang verheugt,, myn droeve hert.
Ik hoop dat Godt ons groote ſmert.
Zal uyt den lande dryven,
En maken LEYDEN weder vry
Van Onheyl, Druk en Slaverny,
Zo zal ons vreugt beklyven.

Binnen

VYFTIENDE UYTKOMST.

Leydſe Soldaet op de Muur, Spaenſen Soldaat voor de Poort.

Leydſe Soldaat. DE duyſt're nagt die valt: ik ſet mijn ſlappe leen
Te ruſte op de muur/ op dat ik ſie waar heen
Den vijand ſig nu wend: wy vreeſen voor 't verraſſen:
Dies dient men ſterk op hem en ſijne liſt te paſſen:
Hooyt magt en kreeg vertouw dat hy in tyds voorſag/
Eer dat hem onverwagt het ongeluk naken mag;
Dus blyf ik ook bepaelt/ en hoop dat door mijn waken
Den vyand in 't geſigt ſijn aanſlag ſal doen ſtaken/
Of door de hooge vloed van Leyden retireert;
Hy moet door zulken dwang/ ſchoon of hy 't lange keert/
In 't laeſt nog op de vlugt. Spaanſe Sold. Wat hoor ik daar voor raſen?
Het ſchynt ſijn hoog gemoet ons Leger wil verbaſen.
L. Sold. Wie daer; is 't vrient of niet? Geeſt 't woort of 'k ſchiet u neer.
Sp. Sold. Ik kom door laſt mijns Vorſt. L. Sold. Wat is dan u begeer.
Sp. Sold. En ſchiet u vrient dan niet: ik heb met u te ſpreken
L. Sold. Maek dan u reden kort/ of 'k ſal 't als vyand wreken.

Sp.

Sp. Sold. Hoe kunt gy zwakke liens dus lang hardnekkig zyn
En ſtappen uw verderf; en lang gedreigde pijn/
Dus roekeloos in 't gemoet: ja leeft op ſotte hoopen!
Meent gy dat wy door noot van 't water ſullen loopen
O neen/ 't is ver van daer: verlaat u ſchimp en hoon/
Ontfangt het vree banket uws Konings/ tot u loon;
Gena is u vergunt/ geen hoon en ſal men ſtraffen.
L. Sold. Hoe geeſtig kan de Vos om 't Boeren aas ſtaan b'affen
Met ſyn vervloekte tong! Gy ſoekt ons door bedrog
Te voeren naar ons graf/ gelyk in Naarden nog
Door u gebleken is; dus ſal men nooyt vertrouwen
Op u bloed dorſt'gen Vorſt; maar vaſte hoope bouwen
Op een die ſterker is dan al de Spaenſche macht;
En met ſyn Element uw' wapens heeft verkracht
Sp. Sold. Uw' woorden ſyn te wreed/ en brengen u in lijen:
Uw' macht en kan op ons in 't minſte niet bedrijen:
Gy eet/ door ſotte hoop/ het vuyle honden vlees.
Ja Kat/ en Muys/ en Rot/ gelyk een wilde beeſt
Dus ſoo g' u niet bekeert/ ſoo hebtge niet te wachten/
Als opt een Mart'laer leed: dan zo gy 's Konings machten)
Wilt nemen in u Stad/ ſoo is de wraak verſaad/
Uw moetwil dan verſchoont/ en gy in vrijen ſtaat.
L. Sold. Wat ſchempt gy/ wreede guyt/ op onſe onnutte ſpyzen?
Wy worden wel gevoed/ en konnen noch wel wyſen/
De leeftogt voor een Jaar; wy zyn nog wel voorzien/
Van levendige vis voor ſeſtien duyſent lien.
Dan/ of ons brood ontbrak/ ſoo ſal men t'onſer eeren
En vryheyt van het land/ den linker arm verteeren/
En met de rechterhand volvoeren onſe Eed/
Die men voor Stad en Land/ en vreyheyt heeft beſteed;
En zoo u wreed geweld ons quame te overvallen/
Soo willen wy de Stad met haer bemuurde wallen
Verwoeſten met den brand/ eer dat 'er huys of wal
Voor u bloed dorſtig volk/ ten nutte komen ſal;
Dus pakt u voort van hier/ of 'k ſal mijn gramſchap bluſſen.
Sp. Sold. Gy ſuit na korten tijt mijn gramſchap ook wel kuſſen/
Blyft vry al even hard/ tot dat men u verraſt/
En in het ketters bloed men dan ſyn handen waſt.

Leidſe Soldaat van binnen ſchiet hem doodt.

Hou daar/ gy wreede guyt/ uw moedwil is benomen/
Ga heen/ verteld het leed dat u is overkomen.
Soo ſal ikſe alle doen/ die door een hooge pracht/
Met moordery my tart/ in 't opſien van mijn wacht.

VERDOES, VAN DER WERF, op de Muer.

Dit geeft den Burger moed/ nu de hooge waterſtroomen/
Bedekken Dyk en weg/ al ziet men het water komen

Tot

Tot boven op de wal: men siet geen weg nog land.
Van der Werf. Maar sie in Soeterwou, hoe vreeslijk dat het brand/
Door onderling gevegt; ik hoor wel dapper schieten/
Ik hoop d'ontsettings vrugt nu Leyden, sal genieten.
Verdoes. Daar leyd Louis Boysot, ik sie het aan de vlag;
Neh! waar hy door de Schans / soo lag het droef geklag
Van Leyden al ter neer: 't Sa Burgers/ wilt komen
Siet hier voor Soeterwou en Lammen, op de stroomen/
Een vloot van groote macht: met graanen voor de Stad/
Sy leggen al gereed om door het boose Gat
Van Lammen heen te slaen. Wat wilt gy dapp're mannen
Nu doen; wilt gy den schans ten eersten aan gaan randen?
Of laten dese vloot verderven van de Schans;

Rey van BURGERS.

Veel liever willen wy/ met hulp van meerder mans
Verkrabbelen dit Fort/ dan dat wy dese schepen
Den vyand tot een roof/ in sijn geweld sien slepen.
Van der Werf. Daer vliegt een Duyve neer/ gaen sien wy op der daek
Wat dat in sijne Brief voor nieuws geschreven staet. binnen en weder uyt.
Rey. Ach dat het vreugde was! Verdoes. Lees dat men 't alles hoort.
Van der Werf, leest.

Myn Heer van Noordwyk,

DE goede hoopedie ik hebbe tot uwe verlossinge, kan ik niet nalaten om tead-viseren, als dat wy met onze Vloot alhier voor *Lammen* gekomen, zyn bevelende u op den eersten Octobris deze voorsz. Schansse te bevegten, wy en twyfelen niet of zullen deze Schansse overwinnen: waarschouwende ook dat gy tusschen dees tydt geen Scheepen in laat, zonder een merkteeken van my ontfangen te hebben.

Actum in onze Galey, aan de Schans van Lamme,
den 28. *September*, 1547. LOUIS BOYSOT.

Verdoes. Het Duysien heeft gedwaald / het was nayr versmoort
Doen 't op de aarde viel is 't ergens opgehouwen
En d' aanslag evenwel ook in den asch gebrouwen
Van der Werf. Het is nu zoo als 't is: is de aanslag nu mislukt/
Den vyand word zijn moed door 't water afgerukt/
Syn val is voor de hand. Rey. O God! met wat een vreugde
Begroet gy nu de Stad/ door overgroote deugde!
't Moet eeuwig zijn gelooft zoo lang de waereld staet/
d' Ontzetting van het Land niet uyt het herte gaet.

SESTIENDE UYTKOMST.

BALDEUS, CARION, ALONZO.

Bald. WIe jaagt myn bange ziel? wie wil myn eer beschempen
En ging ik niet het volk in eygen bloed verdempen
Te Naerden in de Stad? wat heb ik nu ter hand/
Daer ik naer langen stryd behael zoo grooten schand?
Heb ik niet Rotterdam met aenslag ingenomen?
En met een groot geweld in Oudenaerd' gekomen?
Ja Haerlem ik door kragt van myn metael verwon/
En 't gansche Nederland / waer dat ik eens begon

Mijn Leger op te slaen/ 't moest alles in mijn handen/
En nu voor dese Stad behael ik groote schanden.
O! gruwelyke spijt; och! had ik dese Stad/
Voor koninckluke staf ik nopt gewecken had.
Geen vloot nog Heyr te land en kost my overwinnen;
Wat wou dan Leyden dog met hare magt beginnen/
Die maer een hand vol volk/ (veel brosser als een riet)
Bevinden binnens wal? had ik mijn magts gebied
Van stormen eens gedaen/ 'k had d' overhand gekregen?
Maer hoogmoed valt in 't laest/ dus sta ik ook versiegen
Gelijk als Phaëton, die door den hoogmoed viel/
Van 's Hemels Kapitool/ en storte zyne ziel
In d'alverslind'bre zee. Nog vrees ik voor mijn knegten
Die in dees felle vlugt nog sullen moeten vegten/
Een yder berg sijn lijf/ men sla den aftogt vry/
En ik wil op der daad met al de Ruyten/
My geven op de vlugt. Maer laas! waer sal ik vlugten?
Carion. Mijn Heer/ 't is nu gedaen/ nu baat gekerm nog sugten?
Had gy de storm gedaen/ de Stad waer in u hand/
Maar vrouwen tovertaal die heeft u overmand.
Uw hoogmoed was te groot/ nu sult gy al de lagen
Die Leyden was bereid/ seer schandig met u dragen.
Mijn hert getuygde wel: het komen van de vloet/
Dat nu des Konings stoel al dreiend schudden doet.
Hoe sal ons 't Leydse volk met opgesperkte kaken/
Na wysen met gespot/ wanneer sy sullen smaken
Haar lang gewenste vreugdt/ die wy tot onser schand
Nog hebben in de vloet sien seylen op het land;
Hier blijft nu al ons eer/ hier sterven onse daden/
Die eertijds was met Staf en kroonen overladen/
Daar 't Land van heeft gewaegt/ is nu sijn roem gebeld?
Ja/ daer geen vyand is/ of sonderling geweld/
Dat ons nu vlugten doet; men wackte voor het slapen/
En daar geen vyand was/ daer stont men in de wapen.
Baldeus. 't Is tijd wy heenen gaen/ en wagten niet een uur/
Eer dat ons volk nog meer ellendigheyd besuur.
'k Beken het is mijn schult/ ik heb naer vrouwe smeken
Gehoort/ dat nu/ helaas! mijn daden stukkend breken:
'k Was al te slecht bedagt doen ik u raad versmeet/
En d' voorgenomen storm niet op hun wallen deed.
Dus moet ik uyner schand/ en tot mijn vyands vreugden/
Tot mijn oneer/ o spijt! en tot mijns vyands deugden/
Ja myn onsterflyk' schand en haar onsterflyk' eer/
Verlaten dese Stad/ daer nopt hun kryggs geweer
My yet beschaden kon; maar wagten alle dage
Het overgaen der Stad. Doch nu sal 's Gravenhage,
Mijn eerste woonplaats sijn: soo word ik niet verraan.
Alonso. Ja/ ja/ soo komt hy weer by die 't hem heeft gedaen;

Dat sal noch erger sijn/ ik vrees de tweede dwaling
Sal slimmer zijn dan d' eerst/ of lust verepst bepaling
Carion. Naar 's Gravenhage, Heer/ 't en is geen vaste plaats/
Men muytineert daar hard door hitsing des Soldaats
De Boeren komen ook/ en soeken weer te vi[s]schen/
Dat sy door ons geweld lang hebben moeten missen;
Neen/ komt aan die kant niet/ maar kies een vaste stadt:
Het volk is niet betaelt/ sy setten ons in 't gat.
Baldeus. Daer is geen beter weg om droogsvoets heen te reysen/
Het sy dan soo het wil/ ik sal haar weer doen deynsen.
Carion. Door my/ ten scheelt my niet/ laat ons maar trekken heen.
De muur valt om, en SICHEM uyt.
Mijn Heer/ die van de Stad sijn dapper op de been/
Men hoort een groot gedrups/ en plossen aan de wallen/
Sy trekken op ons aan/ om in 't quartier te vallen.
Baldeus Hier baat nu 't wagen niet: een yder rep hem dan/
En neem maar in den arm/ het geen hy dragen kan:
't Geschut laat maar ten roof. Wy gaan. Verbloekte wallen/
Uw naam sal t'onser schand/ tot aan den Hemel brallen. binnen.

SEVENTIENDE UYTKOMST.

VERDOES. VAN DER WERF. Rey van Hoplieden.

DEn breeselpikken val/ en neergestorten muur/
Die maakt my ongerust; het valt de Burgers suur/
Om met een leeg[e]n maag soo zwaren werk te bouwen
Dan 't moet nu zyn volbragt: De Vyand zal hem houwen/
Als of hy 't niet en wist: het dient in tyds verhoet/
Eer sijn ontsteken brein dees wal bestormen doet.
V. Werf. Men vreest in nood geen dood/dees rampspoet moet men dragen/
En regten 't weder op/ want storm en groote slagen
Was niet te wederstaen: dus moet het sijn bewaert.
Rey. Wy Hoplien/ die ten dienst van Leyden sijn vergaert/
Staen willig en bereyd/ om na ons zwak vermogen/
Tot hoeding van de Stad/ de wal weer op te hoogen.
V. Werf. U dienst is ons van nood/ en sonder lang beraed/
't Is nodig dat men 't voort met vlyt bewerken laet.

W E E S - J O N G E N.

ONtsla dien zwaren last van al uw ondersaten;
Den vyand heeft de Schans van Lammen al verlaten.
Verdoes. Wat raest de Jongen daer? Jongen Ik heb het selfs gesien/
Dat sy geheel verbaest uyt Lammen moesten vlien.
Verdoes. Door 't vallen van de muur sou 't [l]igtelyk konnen wesen.
V. Werf. Geloof niet al te ligt; wy sijn nog niet genesen/
Ik vreese voor verraed. Jongen. Kom/ laet my maer alleen
Ter Poorten uyt gaen/ ik sal strak naer Lammen treen/

Mijn

Mijn hert dat tuygt het nu/ ik moet het ondersoeken/
Zoo gy 't geraden vind. Verdoes. Zoo gaet na alle hoeken/
En sie wel dapper toe/ soo krijgt gy goeden loon:
En of gy wierd verrast/ dat u den vyand schoon
Als sijn gevangen nam/ soo segt/ gy zyt geweken
Om 't leger eens te zien; maer wilt voor al niet spreken
Hoe 't hier gelegen is. Dus geeft u op de weg.
Jongen. 'k Sal uwen wille doen; maer ik meen van 't zwaer beleg/
Wy nu al sijn ontset. Verdoes. Den tijd die sal 't ons leeren:
Ik hoop gy sult de Stad met groote vreugt vermeeren. binnen.

JONGEN weder uyt.

O Leyden! sie nu op! hoor op! gy sijt ontset:
De Spaens verbloekte macht is 't eenemael verplet:
Dees Haring en dit Brood is my van 't volk gegeven/
Die met een heele vloot op 't Land sijn ingedreven/
En naderen de Stad: het water heeft verjaegt
Den vyand uyt het velt. Kom Burgers onversaegt/
Die mann'lijk voor uw Stad ging stryden als Romeynen/
Kom! proef Gods manna hier; des vyands wree dessseynen
Zijn al te niet gebragt. Ha! Leyden is ontset.

VERDOES VAN DER WERF. WEES-JONGEN.

Verdoes WAt heeft den vyand toch sijn moedigheyt verplet?
Jongen. Het water heeft 't gedaen Boysot quam aengevaren/
Sy wierden heel verschrikt doen onse dapp're scharen
Fluks zeylden over 't Land; 't geschut dat bleef te pand/
Sy vielen overhoop gelyk het dorre sand
Dat door de wind versiupst; veel wapenen en Soldaten
Sijn door het sterk gevlugt/ in 's vyands Heyr verlaten:
Veel leggen hoopeloos met afgematte Le'en
Ten halven in de vloed; men hoort een naer gesteen/
Omtrent de Lammen Schans. Verdoes. 'k Heb noyt Baldeus gevreest/
Dies heb ik onbeschroomt tot Leyerdorp geweest/
Ja selfs in 's Veltheers Tent/ en doende daar de ronde
Heb ik 'er dit Geschrift en Teek'ning in gevonde/
Waer in men sien kan hoe/ het alles is gestelt/
En wie den vyand heeft geslagen uyt het velt.
Van der W. Die Teekening vertoond dit streng belegerd Leyden;
Dees Lett'ren/ hoe 't gewelt most van ons vesten scheyden.

HY LEEST.

Wy gaan, O Stad! vaar wel gy kleene Schansken, die door 't geweld des Waters: en niet door de kragten der Vyanden, verlaten wert.

Dit is troost voor 't arme volk; Sy mogen wel verlangen
Na haere laeste Brood/ het welk sy haest ontfangen
In 't komen van de vloot. Gaet voort gy in de Stad/
Roept/ Leyden is Onset! en toont het volk/ hoe dat.

Op aen de Lammen Schans de vloot hebt sien ontfangen.
Verdoes. Vertrekken wy te post / en doen de sleutels langen /
Om gaten / Sluys en Poort / te op'nen met der vaert /
Op dat de heele vloot / met mannen wel bewaert /
Mag onverhinderlijk de gragten inne drijven.

LEYDEN weder uyt.

GEen tong of radde Pen en kan de vreugd beschrijven /
Die nu verkregen is: hoe siet men nu de Jeugt
Weer bloeijen in het lof der lang gewenste vreugt!
De Ramp is weg gevlugt / die eertijds neer quam draven /
Om al wat Adem had te maken tot sijn slaven /
Of om syn moorderp te plegen aen mijn vloed /
De Maegden om haer Eer / de Ryken om haer goed
Of mannen door 't gekerf der scherp gewette zwaerden /
Ja ook den zuygeling in de wieg niet spaerden:
De Burgers / die als dol / haer gaven op de straet /
In haer gewoone pragt / die storven in haer huysen
Door groote Hongersnood: de Rotte en de muysen
Was doen gemeene spys: de kinders vond men dood /
Door dese groote elend op hare maeders schoot.
Maer nu 't God heeft versoet / nu sneuv'len alle rampen /
Nu komt syn sterken Heyr voor sijne kinders kampen.
Hoe sal mijn Opper Heer / den Prince van Oranje,
Met tranen oversien hoe dat den Hond van Spanje
Ons deerlijk had benaud / daar menschen sonder tal /
Door nood gestorven sijn! en brogt ons schier ten val.

AGTIENDE UYTKOMST.

LOUIS BOYSOT, Met een Schuyt, VERDOES, VAN DER WERF.

Verd. WEest welkom / waerde Heer / 'k heb na u en uw vlooten
Gedorst als vis op 't land / geen tyd heeft mij verdroten /
Om Burgers en 't Gemeen te troosten / so ik kon /
Tot dat ik in de Stad verstond dat gy begon
Met uwe sterke vloot door 's vyands Heyr te breken;
De vreese was so groot / d'elend niet uyt te spreken:
De dood stond ieder een geprent in 't aengesicht:
Maer gy / door hulpe Gods / hebt ons al t' saem verlicht
Van dees bedroefde staet; uw Naam moet sijn verheven /
So lang de wereld staet. Boysot. Mijn Heer / uw lydsaem leven /
Quam my heel schielyk voor / en was ook seer belaen /
Toen u den wreeden Hond / soo moedig had omgaen
Met sijn vervloekte Heyr / dies heb ik mijne magten
Op 't vlijtigste aengewend / om sijn gebroke kragten
Met hulp van Godes hand / met macht te wederslaen /
En socht met alle vlijt Baldeus. uyt 't velt te slaen /

Hoe

Hoe wel t' onmogelyk scheen / so vast lag hy omgra'en
Met schande t' festig twee; dan God maekt / ons een Haven
En bood ons syne hand door syn ongrondig Heyr
Hy joeg hun sonder zwaert / of eenig krygs geweer
Myn volk vocht dapper fel / de stale zwaerden blikten /
Die wy den vyand daer toe wezen ende winkten;

VII VERTOONING.

Sie hier de groote vreugd, en overpragtigheden,
Verheuging in de Stad, en droefheyt alle Beyd',
God lof, hier is ONTSET, maar siet de mag're leden,
Verhongert, en hoe elk al Eetende schier schreyd.

MAer 't bate niet met al / hy was ons al te sterk;
Doch God alleen de Eer / die dreefze uyt het perk:
Het water was zyn zwaert / dat haer de moed dee vallen
En dreefse op de vlucht; want al haer Aerde wallen
En kosten niet weerstaen het spoelen van de vloed:
Maer des al niettemin / heb ik myn lyf en Bloed
Voor deze Stad gewaegt / en myn kloekmoed'ge Zeeuwen /
Die over Dam en Dyk / gelyk verwoede Leeuwen
De Schepen rukten voort ja vochten altemael
Op 's vyands wrede macht / en schroomden vuur nog stael
So dat men Zoeterwou zag als een Toortse branden.
Baldeus. heel verschrikt / die vlood de drooge landen
Met alle machten in; dus raekten wy in 't Meyr /
Dicht aen de Lamme Schans, daar alle haer geweer

Moest

Moest blijven tot een pand: de schrik had haer verwonnen/
't Welk wonder was om sien/ alsó sy ons wel konnen
Met kleyne macht weerstaen: dus kreeg men open pas
Den vyand was verjaegt/ hoewel daer niemant was
Die hem tot strijden dwong: dus trok Matroos de seylen
Tot in den hoogsten top/ om in de Stad te deylen
Haer lang gewenste spijs: dus roep aen alle seyd':
Naer Honger/ Pest/ Beleg/ is Leyden weer verblyd.

Van der Werf. Manhaftig Oorlogs Helt! uw glory sal vermeeren
Tot in de laetste Eeuw/ dan sal men t'uwer eeren
Nogh seggen/ 't was Boysot, die 's vyands wreede macht
Van Leyden heeft verjaegt en al sijn volk verkracht/
En met een heele vloot dorst over Dam en Dijken
Sich wende na de Stad/ en 's vyands wre practijken
Bestormen sonder scharp/ en dorst door vuur en vlam
Sich toonen na de Stad/ daer een verslenten stam
In haren laetsten nood/ stond naer uw komst te gapen
Daer meerder droef elent als vreugde stond geschapen?
Dus neemt deeß kleyne gaaf in danke van my aen/
Het is uyt goede gunst; ik heb de uw' ontfaen/
Maer toch van meerder schat/ als ik u kan vergelden.

Boysot. Uw trouwheyt voor het land kan ons genoegsaem melden
Dit uytgeteerde volk dat als de mag're dood
Verteert sijn en verdort door dese hongersnood.

Verdoes. Ons Eed en schuldige plicht had sijne plaets genomen
Door trouwheyt by het hert/ dus moet men 't volk betomen
In een gehoopte moed op dat d'elende niet
De overhand en nam: maer op het lest soo stiet
De ramp ons op de Borst: want twist en Hongers plagen/
Met vyeriglijke Pest/ door zware krijg quam dagen/
En sloeg veel volks ter neer; tien duysent in 't getal/
Die opgeschreven sijn in desen ongeval;
En hielt alhier niet op/ voor dat uw Helden wagen
Quam vol met brood gelaen/ hier binnen Leyden dagen:
En sonder uwe hulp of Goddelijke macht/
Wy souden in elend van honger sijn versmacht.

Boysot. Geeft God alleen de Eere/ en laet in alle Steden
Hem danken voor sijn gunst en wonderlijke werken.
De Heer heeft u Ontset door sijne water vloed/
En sijn verhongert volk met Manna weer gevoed:
Gelijk hy Moyses volk deed in de wildernissen/
En uyt een droage Rots deed hare dorst verslinssen.
Dus laet voor dese gaef ons niet ondankbaer sijn/
Of loven God den Heer met onvervalsten schijn:
Ik yver tot het werk/ een yder volgt mijn stappen.

Van der Werf. Ik volg het selve spoor tot aen de hoogste trappen
Van 't Heylig Kapitool: kom/ volg gy strijdb're Lien/
Weest dankbaer aen uw God/ en wilt hem eere bien.

REY van MAAGDEN.

ONsterffelijk is het Morgen licht
Doen wy hier kregen in 't gesicht
De hart verlangde Schepen
Die Gods gesegent wapenrot
Quam over 't Landt, tot 's Vyands spot,
De Vloot manhaftig Slepen.
De Zeeuwen fel en kloek van moed,
Was in des Spanjaerds oog als roet,
Zy wenkten met hare Zwaerden,
Maer als dees Helden quamen aan,
Zy lieten hare wapens staen:
En speelden den vervaerden.
Had ons Baldeus aangerand,
Gewis hy had ons overmand:
Hoe fond hy met zyn krachten
En moorden hebben aangegaan;
Met Rover, Branden en Verraan,
De Burgers doen versmachten.
Wat sou daer onder 't Maagden rey,
Gekomen zijn een droef geschrey;
En weduwen en weesen,
Die ook in deze droeve quael,
Gelijk wy Maagden altemaal
Niet vry en zoude wezen.
Dus stonden wy in grooten nood,
Het volk viel op de Straten dood
Door Pest en Hongers plagen,
De Zuygelingen, door den dorst,
Die storven aan des Moeders Borst,
Zy kosten niet meer laven.
Wat bate doen haer zyd gewaat,
Wat bate d' Adelijke staat:
Als daar niet was te eeten:
De hoogmoet en de trotse pracht,
Heeft 's hongers Zwaard te niet gebracht,
En Hovaardy verslineten.
Veel Huylen door den Hongersnood
Wierd weg gegeven om een Brood,
De Juffers haar Juwelen,
Die ruylden yder voor het Graen,
En veele hebben 't ook bestaan,
In 's vyands oog te steelen.
Maar als 't d' Alheerbere Heer verdroot,
En dat men in den laatsten noot,
Door honger was verwonnen,
Zoo quam de Heer met zijnen macht,
En heeft den Spanjaart t' ondergebragt
Met zyne waterbronnen.
Dus zullen wy nu, Maagdenrey,
Malkanderen nu doen geley,
Om na de Kerk te treden,
En Offeren zijne Majesteyt,
Die ons in vreugde heeft geleyd,
Veel vyerige gebeden.

VIII. VERTOONING.

Hier werd d' ORANJEN VORST in LEYDEN trots ontfangen,
Van d' eerb're MAGISTRAET, Ay! Zie de BURGERY,
Herkleurt, weg is de dood, het Rooven, Moorden, Hangen,
Dies THIMIDE uytgalmt; ô LEYDEN! gy zyt vry

NEGENTIENDE UYTKOMST.

Den PRINCE van ORANJE, den GOUVERNEUR. VERDOES, Leydse Burgers stom.

Prince. O Hoog Beroemde volk / Komeynen in het wapen /
O helden voor het Land! in 't harrenas geschaapen /
Noyt was 'er uw's gelijk te Troyen binnen wal /
Noch noyt d'Atheense Roem uw Daden trotsen sal.
O Roos van 't heele Land; die 's vyands stale wapen /
Gedootverst / hebt weerstaen / en in het bloed geschapen /
En hebt de Spaense kling geheelijk stomp gemaekt /
So dat sy heel versmaet sijn uyt het velt geraekt;
Gedankt sy uwe daed / men sal het ook gedenken
Aen uw kinds kinderen / men sal u nimmer krenken
Aen dees gewonne Lof: dus sult gy sijn vermeert /
Met d' Universiteyt, en werden steeds vermeert /
Met wysen in de Stad / uw schoolen sullen krielen;
Van opgehoopt verstand / daar so veel hondert zielen /
Mee sullen sijn begaeft / en setten uwe Stad /
In noyt verslenste lof daer steeds het ruchtb're Bad /
Sal bloeijen van veel opgehoopte harssens schalen /
Gevult met Pallas Brein, die 't Duyster sal doen dalen /
In 't duyst're duysternis / en doen het glinst'rend licht
Bestralen 't heele Land / daer saken van gewicht
Verheven sullen sijn / so dat uyt andere Steden /
Gy sien sult met gedrang / uw Hooge School betreden;
En voeren u ten top / in noyt besturven Faem /
In hoog volgroende deugt / en ver beroemde Naem;
Den Persiaan, Polak, en wijd beruchte Grieken,
Der Moscou met zyn ver bepaelde taaije wieken /
De Hongaar en Romein, ja geen so verren Land /
Of 't sal uwe School / noch trotsen sijn verstand.
Dus sult gy sijn geacht de Toetssteen van de werelt /
De Schatkist van 't geheym / uw Naem sal sijn beperelt:
By Turken en Barbaren en straelen als de Son /
Ja / vloeijen als de vloed / der Occeaansche Bron.
Den wreden Castiliaen met sijn vervloekte machten.
Die sullen naer uw School / noch haken ende trachten:
Dus houd dees waerde gaef in alle yle voort /
En noemt haer nu voortaen / Gemeene Werelds poort.
Verdoes. Manhaftig Oorlogs Held! hoe sal ik dese gaven /
Vergelden na waerdy? gy hebt ons / arme slaven /
Verlost van ongeval / en ook uw goed en bloed /
Gewaegt voor 't heele Land / en 't Spaense bitt're roed /
Met macht vernietigt / en haar wree desseyns gebroken.
Prince. Haer macht is evenwel niet alle weg gedoken
Dus wil ik op de daed / met alle mijne macht /
Hem jagen op de vlucht / terwyl sy onverwacht.

Sijn

Syn van ons Legers komst; 'k sal voort mijn Capiteynen
Vast stellen in haer form; wy moeten ons desseynen
Volvoeren in der eyl. Verdoes. Indien de Prince dan
(Gelijk den Ridder Gods/ die niemant weerstaen kan)
Hem op de reys begeeft/ so wensch ik dat sijn werken
Met vreugden eyndigen/ en dat des vyands vlerken
Mag dapper sijn gesuykt/ en grootjen nimmer an/
Op dat sijn wreede aert ons niet meer deeren kan.
Hoe stond Gods volk in vreugt/ toen so veel Hagelsteenen
Op d'Amoniters viel! daer God van haer niet eenen
Haer steden vallen liet: de Zon bleef stillen staen
In 't Land van Gibeon/ de Maen heeft niet gegaen
Uyt 't dal van Ajalon, tot dat haer sterke machten;
Geheel verslagen was/ door d' Israëlitische krachten;
Prince. De tijd leyd geen verloop/ wy moeten in 't geweer.
Verdoes. Al na dat 't u gelieft/ O waerde Vorst en Heer. binnen.

REY van Leydsche Maegden.

DE Vorst is op Reys geraekt,
De Paerden zyn bereyd gemaekt,
Om na den Stryd te treden,
Het Wapentuyg wel scherp gewet.
d' Alheerbere Heer die segent het
Om haer tot niet te sneden.
Wy hoopen, door Gods onderstant,
Dat hy uyt ons vereende Land
Geheel sal zyn gesloten:
Op dat de bloed'ge Moordenaers,
Met al haer woedende Verraers,
Haer schande sal vergrooten.
God gun ons Vorst Victorie vreugt,
Dat eeuwiglyk mag zyn verheugt,
Op dat men Gods genaden
Verbreyd in aller Eeuwen voort.
Die 's Vyands machten heeft versmoort.
En meerder Vrome daden. binnen.

TWINTIGSTE UYTKOMST,
DE TYD.

HIer kom ik uyt de Zael van Jupiter nederdalen/
Om u een wreed' geheym luytrugtig te verhalen;
't Wert al door my ontdekt/ 'k heb allen ding gesien;
Want niemant die my houd/ of 't klappen kan verbien/
Den ongeboren mens sag ik de ziel verlaten.
'k Sag Abels offerhand/ door Cains grimmig hater
En met een Kakenbeen moordadig nederslaen;
Ik sag Gomoras volk verbranden en vergaen;
Ik sag het Heydens Slot JERUSALEM verdelgen/
Daer 't volk van Hongersnood/ haer eygen bloed moest zwelgen;
'k Sag Moyses op den Berg/ die Amalek versloeg:
'k Sag d' Amoniters fel/ die Israël verjoeg/
En dempte met het zwaert alwaer de gulde Zon/
Bleef klaer en stille staen in 't land van Gibeon,
De Maen in Ajalon, dus wierden sy verwonnen/
Haer Koningen gedood/ die toch ter dood niet konnen
Geraeken in haer Land. Ik sag des Werelds kloot,
Door 't water ondergaen/ daer Noachs Arke groot/
Dreef boven op de vloed/ daer so veel duysend Menschen/
Door hare overdaad het leven moest verslenssen:

'k Sag Troojen ondergaen/ en 't Land verdestrueert/
Waer af dat Holland nu sijn Fama af vermeert.
Om dat 't gevluchte volk/ dat sich in Bossen sprevde/
Hier in dit holle Land/ haer eerste wooning leyde/
En bouwde Land op Land in grootste rust en vree/
En bragt veel vruchten voort. Dus is aen dese ree/
't Beloofde Land gebouwt/ dat dagelijks vermeerde/
En wiert een machtig Land/ daer sich veel volk geneerde:
Door last van Spanjens kroon, en heeft het Land verkragt;
Veel Steeden uytgemoort/ 't onnosel Bloed vergoten:
Maer Leyden, voor uw wal heeft hy zyn hooft gesloten/
Het welk de oorsaek is/ O Leydzen Burgery!
Dat ik uw Land betree/ uw vyand is in ley.
Sy sijn geheel gevlucht/ en uyt het velt geslagen.
Soo dat 'er twaelf man bestonden weg te jagen/
Twee Compagnien volks tot binnen Amsterdam,
Soo dat de heele macht niet tot versamen quam.
Omtrent de duyzent man is van haer volk gebleven.
O waerde Burgery! wat droefheyt stond voor u?
Een droef en wreed dessevn/ daer yder 't hert voor gru.
Het was geheel bestemt/ wanneer sy u verwonnen/
Dat yder met sijn kling/ op 't wreedste dat sy konnen/
Het al verdelgen sou/ 't Eerstgebooren kind:
Dit waren zy te saem Moordadiglijk gesint/
In 't by zijn van de Moer aen hare Spiets te rijgen;
Dus zou daer geen gena/ voor iemant sijn te krijgen:
Ja Maegden/ zwanger vrouw/ was ieder tot een proy;
Maer Godt heeft nu versien/ en heeftse uyt haer kop
Soo deerlijk gerukt tot uwer groote jeugde.
Adieu, O Burgery! en leeft voortaen in vreugde.

REYNERIUS. BONTIUS.

Beneficium parit Amitiam.

Beschry-

Beschryving der Vertooningen, die voor, in en na't Spel van de Belegering en Ontsetting van de Stad LEYDEN vertoont werden.

In de vertooning voor 't SPEL.

VErtoont sich den HERTOG van ALBA in 't Harnas op syn Staey wagen. De krygs Fortuyn staet achter op; hy word van wraekgierigheyd en Bloeddorstigheyd voort getrokken. De Staetsucht heeft den toom om te mennen. De wagen wort gevolgt van dwingeland / Rooverey / Moordadigheyd / geveynstheyd / trouweloosheyd / Stookebrant / Bedrog / Schrik / Vrees / en alle Grouwelykheden. Aen de slinker sy werden Geregtigheyd / Matigheyt / en Eendragt / door Gewelt / Verwordheyd / en tweedragt / met Strop / Roer en Degen gedreygt. De Nederlanden / die hy te moedt komt ryden / worden door de Stoutheyd (schoon sy voor hem knielen) met kettens aen malkanderen gesloten. De Ryn / Maes / 't Schelt d'Amstel / de Vecht / het Spaer / en andere Stroom Goden en Godinnen syn door syn komst verbaest. Pallas komt by de vryheyd / die verscheyde Edele en Ingesetenen by sich heeft / en raad haer te vlugten; de Voorzigtigheyd wyst hun de weg.

Achter deze vertooning worden vyf verschieten geopent. In 't eerste van de drie grootste / dat sich aen de rechterhand laet sien / is de Roode Roe met syn knevelaers besig met vangen van mannen en vrouwen. In het laesten aen de slinkerhand neemt de HERTOGIN van PARMA haer afscheyd van 't Hof. In 't middelste sit de Bloedraed aen een Tafel / daer een kleyne Galg op staed. Het kleed / om de aengeklaegde buyten ryn een schrik aen te jagen: leyd vol kluysters / kettingen / geesselroeden / Stroppen / zwaerden / Nyptangen / Pistolen ende allerley pyn en moortuyg. In 't eerste van de twee kleyne verschieten / siet men verscheyde Steden / de sleutels van hare Poorte aen de Spaensche krygshoofden overleveren. In het tweede worden de voorrechten / Handvesten en vryheeden / in 't by zyn van de Staten / aen stukken gescheurt.

In de eerste vertooning in 't Spel.

VErscheynt de honger / die een vleesloose schonk in haer handen heeft? daer sy gestadig aenknaegt: de wagen daer sy op sit / wort van Oorlog en dieren tyt voortgetrokken. Geduldigheyd heeft de toom in haer handen. Standvastigheyt staet achter op / sy van uyt-gemergelde mannen / vrouwen en kinderen omheynt; die de stukken van taeje Ossen en Paarde Huyden / het vlees van Honden / Ratten / Rotten / en andere stinckent ongedierte / elkander soeken te ontscheuren. Aen d' andere zy vertoont sich een Kar / daer de Dood op staet / in haer rechterhand heeft zy een Pyl? in de slincker een gebluste Toorts. De Vryheyt staet ach-

achter op; sy wordt van twee zwarte Ravens (die door haer schorre keelen afgrysselijk krassen) voort getrokken. De Tijd heeft den toom om te mennen: de gront daer sy over rept / leyt vol Lyken. Tussen dese twee schrikkelikheden worden Bacchus en Gulsigheyt door matigheid geteugelt. Diana geeft haer Boog en Pylkoker / tot teeken dat het Wilt / door 't leger verjaegt is / aen haer Jacht Maegden over.

Achter dese Vertooning opent men vijf verschieten. In het eersten van de drie grootste komt LEYDEN, van de Rhijn en Hoop verselt / voor Ceres / Pan / en Pompona knielen / om Broot / Vlees / en vruchten voor de Burgery te versoeken: maer dese Godheden sijn de handen door Geweld gebonden. In het tweede vertoont men het Lijkbed van Allaers Zoon, oud Stads Voogt: de Rouwkamer is met syn wapens en Fackel verciert. Hier siet men de Leydse Maegden / die by het Lijk sitten / de handen al schreyende in 't hayr en voor de borst slaen. In 't middelste is de Smits Winkel van Vulkaen / daer hy met sijn naekte Reusen op 't versoek van de Heer van Noordwijk / nieuw Stadvoogt / Wapens smeed / om de Stad voor 't woeden van het Spaense gewelt te beschermen. In 't eerste van de twee kleyne verschieten is de Armoede besig met Papier / in plaets van silver / tot gelt te munten: 't welk hier door Mercuur aen neering uytgereykt wert. In het tweede sijn de Burgermeesters by Pallas en Mars / om raed tot Stad en krijgs bestiering.

In de tweede Vertoning in 't Spel.

Vertoont sich de Pest op een Wagen (die van een doodkist gemaekt is.) Haar kleed vol roode en blaeuwe vlekken / schijnt niet dan enkel vuur te sijn. Uyt haer Paruyk komt een flikkerende vlam: haer rechterhand is met een schitterende Blixem / de slinker met een Seyssen gewapent. Sy wort van twee toomeloose en gloeiende Draken / die vonken spouwen / voort getrokken. De Moord staet achter op. De Tijd / die sy verbyrend / sit haer achter na. d' Armoede en Rijkdom / worden hier (want de Pest verschoont niemant) overtreden. Esculapius / Hippokrates / en Galenus gaen naest de wagen; maer geblind-doekt / en de handen met ketens aen de raden gebonden. Hier siet men de Lijkdragers door honger en siekte kragteloos met de lijken ter Aerde neder storten. Aen de andere sijde verschijnt de Tweedragt: sy heeft een Hoorn in haer rechter / en een Fackel in haer slinker hand. Haer wagen wort door Honger en Ongedult voortgetrokken. Ongerustigheyt staet achter op. Sy is van verscheyde hoopeloose Burgers omringt. LEYDEN, die van Stantvastigheyt en Neering verselt is / roept den Hemel tot hulp. Jupiter / omheynt van Goden en Godinnen / belast Hercules en d' Overvloet / dat sy haer bystand sullen doen.

Achter dese Vertooning verschijnen vijf verschieten: in 't geen sich aen de rechter sijde vertoont / staet

staet de Tempel van de Eendracht; hier offeren de Burgermeesteren op 't Outaer / daer het Pronkbeelt op staet / met een bondel Pijlen. Het geen sich aen de slinker sijde laet sien / is een open Lucht: hier staet het Outaer en 't Beeld van de Vryheit. De Heer van Noordwijk / en d' andere Krijgshoofden zweeren de Vryheyt te verdedigen / of het leven te verliesen. In 't middelste verschijnd Jupiter / Hercules en Overvloed in een daelende Wolk / om Leyden te omhelsen. In 't eerste van de twee kleyne verschieten is Van der Werf, die Mars en Mercuur om sich heeft / aenbiedende het volk / dat van honger raest / sijn eygen vleesch / om hun honger te versaden / als hy de Stad hier door voor den Staet meent te behouden. In het tweede komen de Rhijn / Pomona en Pan by Apollo / om bystant tegens 't woeden van de Pest.

In de derde Vertooning van 't Spel.

VErdagvaren de Trions / door 't geluyt van hun kinkhoorens / de soete en soute Baren. De Noordweste wind vliegt tusschen Hemel en Aerde / en helpt het water / door gestadig blasen aen het zwelgen. De Zuydweste wind jaegt / terwijl sy over de Akkers en Velden zweeft / de Vloeden door de deur gesteken Dijken en Kade / en doetse langs het land na de Stad toe bruysschen. De stroom Goden en Godinnen / die dus lang / door het woede van 't Spaensche Leger / in hun bemorste kielen verscholen / sit men nu van de grond opschieten / en op de baren dobberen. Hier steekt de Vyand verscheyren de legerplaetsen / door 't naderen van de Vloot / aen brand. Daer klampen de Staatse en Spaense elkander aen boord. Gins gaet men elkander / in 't water / met Roer / Spies / en Degen te keer. Overal dryven verdronken krygs-lieden.

ACHter dese vertoning worden alle verschieten geopent. Hier siet men BOYSOT, en d' andere krijgshoofden / van de Stadvoogt en de Burgermeesteren omhelsen. De schuyten varen in de Stad; het grimmelt van mannen / vrouwen ende kinderen / die het Brood / dat de Bootslieden haer uyt de Schuyten toewierpen / voogen te vangen. Men siet'er / die met de spys in de mond / door gulsigheyt in 't zwelgen / versticken. Veel menschen / door honger voort gedreven / springen in de Watergragten / om Brood / Kaes / Haring / of andere Eet-waren te krijgen. Leyden vertoont sich met Standvastigheyt / die haer nevens Hercules verselt / op de trans van de Burg / om de vyand te sien vluchten.

In de vertooning na 't Spel.

STaet een brandend Outaer / aen de slinker syde vertoond sich Leyden, Mars / Stadvoogt en Burgermeesteren: aen de rechter komt Prins WILLEM, die de Vryheyt / Holland / en eenige Staten by sich heeft. Hier word Leyden, voor haer gelede elenden het recht van de Hooge School op gedragen. Achter de Prins siet men den Rhyn / Neering en Rijkdom; noch verder wort den Oorlog / Honger / Tweedracht / Doot en Pest / door Hercules en Stanvastigheyt geboeyt en verjaegt. Achter Leyden staet de Wakkerheyt / die drie kinderen / met Boe-

Boeken belade / by sich heeft. Hier by vertoont sich de hooge School: zy sit in een zeskante Tempel: haer hooft is met een Kroon met flickerende Sterren verciert: tot bewijs dat ons de gaven van 't verstand niet door konst / maer van den Hemel worden ingestort. Zy heeft in haer rechterhand / die op een Boek steund / een Scheptee / daer een Zon op staet / om te betoonen dat het vernuft / het welk een Zon is / die de Werelt verlicht / Heerschappye heeft over de gemoederen der menschen. In de slinker zwaeydse een Fackel / want de geleertheyt heeft de nacht niet min dan den dag tot haer gebruyk [illegible] Wolligheyt leyt onder haer voeten. Op de trappen van den Tempel sitten Homerus / Plato / Hipocrates Demosthenes / Archimedes / Bartholus / en andere Doorlugtige Geesten. Mercuur daelt van den Hemel / en belooft Leyden, dat hy haer door Koopmanschap zal doen bloeijen. De Faem vliegt langs de Wolken / en maekt het oprechten van 't alderdoorlugtigste School aen de Werelt bekent.

Achter dese vertooning ziet men na 't opschuyven van de Gordijnen / vijf verschieten: In 't geen sich aen de rechter zijde vertoont / is Apollo met de negen Musen besig / om Parnas op te rechten. In 't geen sich aen de slinker syde laet sien / staet een Tempel / daer Pallas / omheynt van de zeven Vrije Konsten / haer Lessen in beschrijft. In 't middelste verschijnen in een dalende Wolk / de Wijsheyd / Gerechtigheyt / en Matigheyt. In 't eerste van de twee kleyne verschieten komen Venus / Cupido / Bacchus en Gulsigheid / die sich veeltijds by de Hooge Schoolen verboegen / om toegang by de Leerlingen te krijgen: maer zy worden door Voorsigtigheid te rug gehouden. In het twede komt Diana / verzelt van Stalmeester / Schermmeester / Dansmeester / Kaertmeester en Bolbaenmeester / om het gestadig blocken / dat de vernuftigen stomp / en de leeden stram maekt / door de geoorloofde oeffeningen te verpoosen.

E Y N D E.

gestencild
stempelloos

[illegible]

